

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi-művészeti folyóirat

III. évfolyam 6. szám, 2008. június

Molnár Ferenc: Csigaház (pasztell)

3. o.: Színek évada; (Ketykó István verse)
4.-6. o.: Hantmadár; (Móritz Mátyás írása)
8.-11. o.: Szőlőfürtök 5. rész; (Borsi István írása)
12. o.: Az igazság; (Móritz Mátyás verse)
14.-15. o.: A rasszista; (Egry Artúr írása)
16.-34. o.: Fejezetek a Csadó tanya történetéből; (Végh József képes helytörténeti írása)
36.-38. o.: Sírrablók; (Százdi Sztakó Zsolt írása)
40. o.: 360 fok; (Szájbelly Zsolt verse)
42.-48. o.: Vigasz; Éjszaka; Találkozások; A viselkedésről – anya tudja!; Az jutott eszembe, hogy...; Pótolhatatlan; Kudarc; Üres kézzel; Egyszer majd; Rossz gyermek; Bizony; (Magdás Emőke írásai)
50. o.: Vak fényen átragyogj; (Péter Erika verse)
52. o.: Erdély keresztje; (Szőke Mária-Magdolna verse)
54.-55. o.: Könyvajánló;
56. o.: tegnap éjjel; (Cseke Róbert verse)
58. o.: Maholnap; (Székács László verse)
60.-61. o.: Aszály; (Hörömpő Gergely verse)
62.-69. o.: Beszámolók;
70.-72. o.: Auditor: Csepp a tengerben; Fénykép; (Szávai Attila írásai)
74.-76. o.: Hírek;
77. o.: Impresszum;

E havi lapszámunkat a Budapesten élő és alkotó Molnár Ferenc képeivel díszítettük. Köszönet a képek közlési jogáért. A Szerk.

Molnár Ferenc : 1980. Január 30-án születtem öt gyermekes család, második gyermekeként Csabrendeken a festői szépségű Bakonyban. Gyermekkorom óta él bennem az alkotási vágy és annak szeretete. A Csabrendeki Általános Iskola elvégzése után az ajkai Szent Györgyi Albert Szakmunkásképző és Szakközépiskolában szociális gondozó-és ápoló szakképesítést szereztem, (1995-1997) majd sikeres szakmunkásvizsga megszerzése után érettségi vizsgát tettem. (1997-2000) Még ugyanebben az évben, 2000-ben a Fővárosban próbáltam szerencsét. A Mandala Magánegyetem hallgatója voltam Transzperszonális Pszichológia szakon. (2005-2007) Jelenleg közalkalmazottként dolgozom. Nemrégiben kezdtem el újra komolyabban a grafikával és a festéssel foglalkozni. Jelenleg a Ring Képző Központ Grafikus és Képgrafikus levelező tagozatán tanulok és ezt nagy lelkesedéssel teszem. (2007-) Az alkotásra való képességem és az alkotás szeretete egyaránt örömmel tölt el, mert úgy érzem munkáimon keresztül embertársaimnak igazi értéket adhatok.

Publikációim: Képiró Galéria, Passage Galéria honlapom: www.frenk.5mp.eu

KETTKÓ ISTVÁN

Színek évada

Lángoló június van.

Ilyenkor verset izzadnak a jázminbokrok

pipacsok ölelkeznek búzavirágokkal

a maszek háztájiban -

az idén a közös lucerna is vöröstengerré változott...

Színek évada ez a nyár. Lángoló június van.

Riszálják kövér feneküket a porban

a fácán-lányok

s mint valami rétre kicsapott tehéncék,

legelnek a bágyadt vadnyulak...

Lángoló június van.

Esténcént autógumiba rak fészket a csönd

vigyázzák álmát színes virágok

kibújik könnyű nadrágjából a hold

loccsan formás teste a kád vizében

fürdés után felporzik a fű

a két jegyesor között,

amint lépked meztelenül , fehér combbal

és kulcslyukon át lesik nagy izgalommal

távolodó alakját a vázába zárt rózsák

hím szálai...

Vácrátót , 1982. június 5.

MÓRITZ MÁTYÁS

Hantmadár

*Szép madár a hantmadár,
Csak ha meghal, randa már.
Egyszer élünk, nemdebár?
Szép madár a hantmadár.*

Varró Dániel: Túl a Maszat-hegyen

A küszöbön hevert. Először véres rongydarabnak néztem. Egy madár volt. Egy hantmadár. Látni még nem láttam hantmadarat, se életben, se holtan, -viszont hallani már hallottam felőle. Édesanyám polcán bukkantam egy érdekes könyvre, melyben egy rövid történetre bukkantam a kányáról és a hantmadárról, amely úgy szól, hogy a réges régi időkben a kánya és a hantmadár elindultak neki a világnak, hogy mindenféle csudálatos dalt tanuljanak. Szálltak, szálltak hét nap és hét éjjelen át, míg nem egy végeláthatatlan széles síkság kellős közepére nem értek, ahol mindketten egy köre ültek. Ezer féle érdekesebbnél érdekesebb dalt hallottak, a hantmadár csúfolva utánozta ezeket, és jó sokat meg is tanult közülük. Hanem a kánya, aki a lustább madár hírében állott, mindezt csak unott ábrázattal vette tudomásul, és nem mutatott egy szemernyi hajlandóságot sem, hogy kövesse társát, és teljesítse azt a küldetést amiért tulajdonképpen útra kerekedtek. Inkább csak szundikálva üldögélt tovább, míg végül elnyomta az álom. Amikor az alvásból felébredt, éppen egy, az anyjától akkor született csikó nyerítése hallatszott. Így aztán a kánya csak a csikó nyerítését tanulta meg. És ezért van az, hogy a hantmadár úgy füttyögött a csikónak, mint az ember, és úgy csilingelt a hangja, mint a furulya. Sokféleképpen szépen csipog, míg a kánya csak a nyerítő csikóhoz hasonlatos hangot tud kiadni.

Most viszont ha kérleltem volna, akkor se tudta volna bebizonyítani hogy a történet igaz-é vagy sem, hiszen darabokban és miszlikben adta át magát az enyészetnek. Biztos voltam benne hogy az átkozott kutya tette. Talán felidegesítette a madár hangja, vagy talán csak játszani akart vele. Kedvem lett volna jól mőresre tanítani, és elszíjazni a fenekét, -de nem voltam képes se szíjat, se kezét emelni rá, -inkább megsimogattam a feje búbját, beengedtem a szobába, bezártam az ajtót, és megettem.

Legjobb barátommal, Lacival fogtunk egy-egy lapátot a fészkerben, és kerestünk egy helyet, ahol a végtisztességet megadhatjuk a szerencsétlenül járt madárnak. Eleinte nem sok kedvem volt az egészhez, mert miért vegyem a szívemre egy jelentéktelen madár sorsát, mikor úgy is mindegy már neki, hogy a föld alatt eszik meg a kukacok, vagy hogy egy szemétkupac tetején rohad sárrá. Még a Laci is csak idegesíteni volt képes, hogy miért nem keresek valami más balekot, akivel a bolondját járathatom, hiszen ő nem csak feleslegesnek gondolta a temetést, de egyenesen idiótaságnak, mondván, hogy ennyire erővel útra is kerekedhetnék és minden elhullott állatot ellapátolhatnánk, hogy ne bántsa se a mi, se a mások szemét, hogy ne heverjenek ebek harmincadján az erdőben, az erdőszélen, vagy mit tudja ő, hogy hol másutt. Végül a rábeszélőképességemnek engedve, erőt vett magán.

Egy kis lábkoptatás után egy terebélyes és ősoleg bükkfa alá bökött a koszos körmeivel, hogy ennél jobb helyet keresve se találhattunk volna. Itt a kutya sem szimatolja majd ki, és senki nem fog ránk szólani, hogy mi a fenét csinálunk itt az éjnek évadján, lapátokkal felfegyverezve, kezünkben egy felismerhetetlen, véres és bűdös tetemmel.

Meg amúgy is: nem tök mindegy, hogy hol a fenébe dobjuk rá a földet erre madárra, -ami még az se biztos, hogy hantmadár, -mert ő biztosra veszi, hogy ilyen madár nincs is, és ez is csak az én agyszüleményem. Kedve szerint, piromániás lévén, elégette volna a francba, vagy behajította volna a folyóba, hogy ott süllyedjen el, vagy egye meg a fene. Azon is képes volt kiakadni, és engem tenni felelőssé, miért nem hagytam, hogy a Bodri felfalja az utolsó csontig és porcogóig, -és akkor a kutya is jól lakott volna, enni se kellett volna adnom neki, és végső soron, nekünk sem kellene még nagyobb idiótát csinálnunk magunkból, mint amilyenek már így is vagyunk.

Nekigyürköztem hát, és legjobb képességeim szerint elkezdtem lapátolni, és hányni a földet. A Laci persze nem követte példámat, viszont megjegyzéseket fűzött minden mozdulatomhoz, -a lapátot miért így és miért nem úgy fogom, hogy a földet miért nem oda és miért ide dobálom, hogy miért nem ások mélyebbre, -és még sorolhatnám. Megmutatni persze nem mutatta, hogyan is gondolja, inkább rágyújtott, és egy kívülálló teljes nyugalomával fújta és csak fújta a füstöt, semmitől és senkitől nem zavartatva magát.

Kedvem lett volna megkérdezni tőle, csak úgy mellékesen, látott-e már olyat, hogy valaki rágyújt egy temetésen, -legyen az a temetés egy állaté, vagy egy emberé, -de végül lenyeltem a mérgeket, és el is felejtettem a kérdést, hiszen én már láttam ilyet, -és szégyelltem is, restelltem is magam az édesapám miatt, akinek nem sült le a bőr arról a vastag pofájáról. Mikor pedig számon kértem, hogy miért nem volt képes legalább addig várni, míg a ceremóniának vége van, vagy a vállát vonogatta, vagy csak vihogott.

Az én drága jó édesapám, aki biztos nem hagyja annyiban a történeteket, és adott volna a Bodrinak, -hogy napokig nem keveredett volna haza. Alapjában is rühellte az állatokat, azok közül is a kutyákat, és azok között még jobban a kotorék ebeket, a kibaszott korcsokat, -hogy az ő szavajárásával éljek. És valószínű, hogy miután kiélte agresszív hajlamait a Bodrin, első dolga az lett volna, hogy engem talál meg, és von felelősségre, miért nem figyeltem jobban a hülye kutyára, hogy miért engedtem ki a házból, és egyáltalán. Ha kifogásokat kerestem volna, akkor azért, ha meg csak hallgattam volna mint libaszar a fűben, akkor meg azért kevert volna le egy, de még inkább két makarencóit.

De már nem él az öreg, -és nekem most jobb dolgom is akadt, mint hogy az ő szellemét idézzem meg. Ásnom kellett, és lassan már az ég is ránk szakadt, az eső lába is a fejünk fölött lógott. A Laci szólt, hogy most már abbafejezhetném a veszett nagy lapátolást, -hiszen annyira belemerültem a munkába, hogy a kelletemél többszörte nagyobb árkot ástam. A gödör széle már a térdemig ért. Egy egész fészek madarat „elszállásolhattunk” volna benne, -vagy a Bodrit is a madár mellé temethettünk volna. Tette az áldozata mellé. A hidegvérű gyilkost, a védtelen kis madár mellé.

A lapát nyelét a zsák csomójára csúsztattam. A zsákot a konyhában találtam, -az anyám majd biztos égre és földre keresni fogja, majd elhord mindenféle szemét alaknak, aki csak úgy hozzányúl a mások dolgához, míg ő (azaz én) úgy félt minden kacatját, mintha azok milliókat érnének. Laci a maga lapátjával alányúlt, úgy raktuk, vagy inkább hajítottuk a tartalmával együtt a gödör fenekére. Belefért a lyukba. Meg voltam magammal és a munkámmal elégedve. A végén még felcsapok sírásónak, gondoltam, miközben a madár hogy hogy nem, vad rángatózásba kezdett, mint akinek esze ágában sincs egy zsákban, a föld alatt elpusztulnia. Először a frászt jött rám. Másodszorra azzal próbáltam nyugtatni magam, hogy biztos csak az ideg rázza, -bár már több órája halott lehet. Laci persze rögtön ura lett a helyzetnek, és szíve szerint addig ütötte volna a lapáttal a madarat, míg mozog a szemét állat. Ez nem is lett volna nagy kunszt, -de végül mind a kettőnk inába szállt a maradék bátorsága is, -és nem tettük meg azt, amit a haza megkövetelt volna tőlünk. Ki is csomózhattunk volna azt az átkozott zsákot, hogy megbizonyosodjunk róla, nem csak a képzelet játszott velünk, hogy megbizonyosodjunk róla, tényleg él-e még a madár. S ha igen: elvihettük volna egy állatorvoshoz, és a végén még szabadon élhetett volna tovább, -és az édesanyám hülye zsákját sem kellett volna feláldozni a szent ügy érdekében, -amit persze én vettem a fejembe, és én nem engedtem a huszonkettőtől.

Jobb lett volna a madárnak az is, ha szétverjük, de nem vertük szét. Félttem, hogy majd kirágja vagy kicsipegeti a zsák oldalát, hogy kitör a rögök közül, és kísértetni fog, amíg csak élek. Félttem, hogy nem hagy majd nyugtot, és éjjel majd az ablaküvegen fog kopogtatni, vagy egyszerűen beszáll a nyitva hagyott ablakon, és kivájja a szememet.

És miközben majd segítségért óbégatok, és a fájdalomtól ordítok, -ő majd úgy füttyög mint egy ember, és úgy csilingel majd mint egy furulya.

Lehet, hogy a madár majd visszatér, a tekintete megváltozik, mozgása lelassul, és elviselhetetlen bûzt fog árasztani. És ezzel talán kezdetét veszik az engem, és a családomat érő szörnyű és végzetes tragédiák.

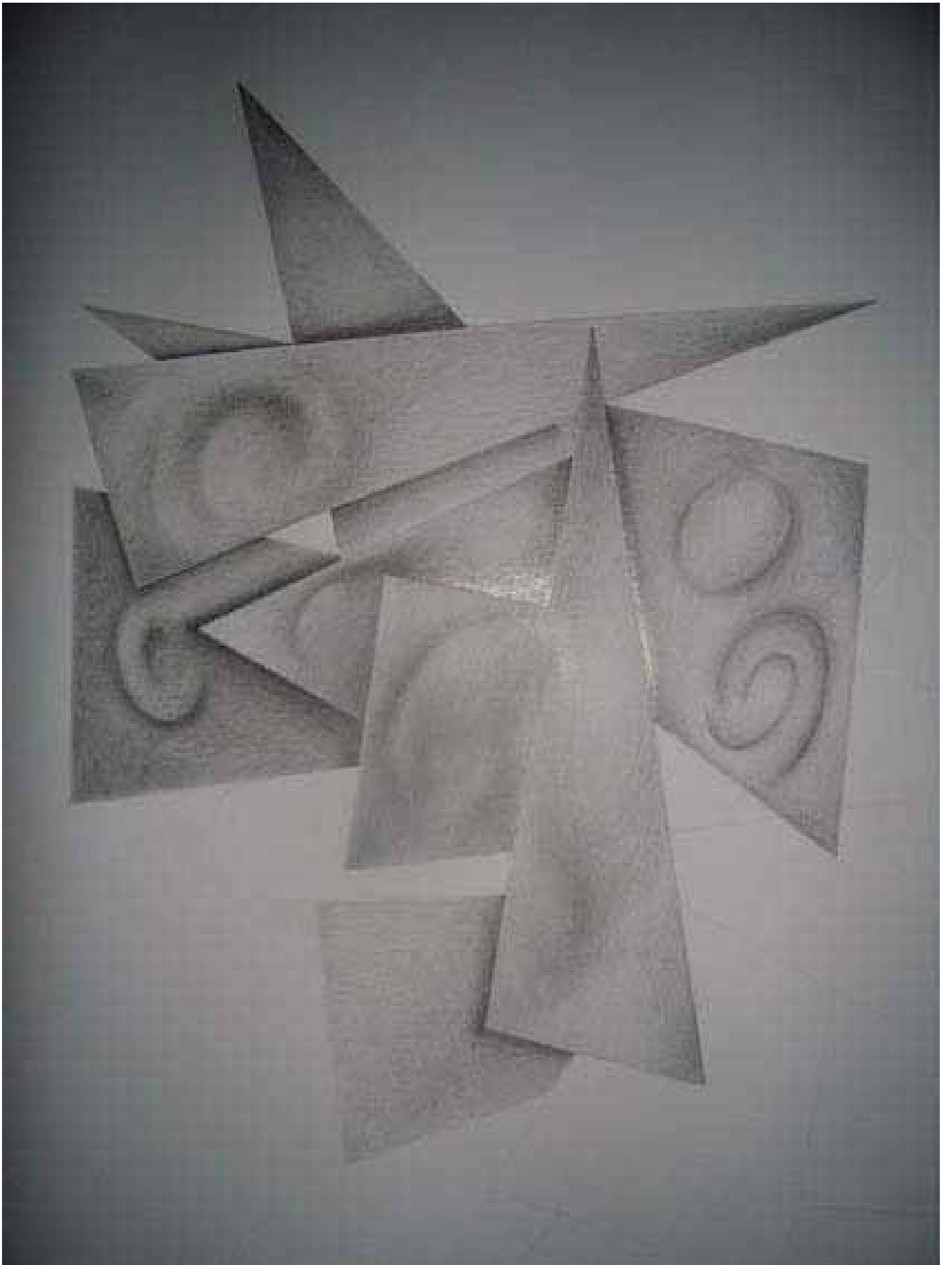
Bár lehet, hogy csak a sok Stephen King regény, és azok közül is az Állattemető ment az agyamra. A könyv, amelynek szörnyűségre jellemző, hogy még maga az író is vonakodott egy ideig, hogy befejezze, mert maga is olyan rettenetesnek találta.

Gyorsan visszahánytuk a földet a gödörbe, és kimásztunk a töltés oldalán, jó darabig bolyongtunk a kivilágítatlan úton mint két élő halott. A nagy sietségben a lapátom feje sikeresen leesett. Kérdeztem a Lacit, hogy ha szépen megkérem, vissza menne-e érte, mert nem szeretném, ha még ezért is elátkozna a jó édesanyám. Elég nekem a zsák hiányát és hollétét megmagyarázni. Először meg sem hallotta a kérésemet, és miután megismételtem, csak a csontos vállait vonogatta, hogy egy időre ha lehet, felejtsem el. Ki is csúszott a számon a megjegyzés, hogy igen, igen, ilyenek a szar alakok. Először csak meresztgette a két gülü szemét, amire rosszul lát, -hiszen az anyja megtakarított, vagy inkább elpiált pénzéből csak ócska, és olcsó hűgyszínű keretre tellett. Nézett, méregetett egy darabig, majd a torkomnak ugrott, mondván hogy nem tűri ezt a hangot még tőlem sem. Pedig hányszor voltam szem és fültanúja, mikor az apja úgy elverte mint a kétfenekű dobot. Volt, hogy a bejárati ajtón szédült be, akkorát kapott mert rossz sört hozott, -vagy ugyan jót hozott, de meleget, mint a lábvíz.

Én csak köpködtem a sarat, és próbáltam kitérni az ütései elől. Majd feltápáskodtam a latyakból, melybe beleragadt az egyik cipőm. Próbáltam visszaszerezni, ahogy a lapát fejét is, de a Laci már árkon-bokron túl járt.

Várjál már meg, kiáltottam utána. Ha együtt jöttünk, együtt is menjünk haza –próbáltam meggyőzni. Siess, -vetette hátra csak úgy foghegyről. Még csak meg sem fordult a szar alakja. Futottam utána, ahogy az elgémberedett lábam bírta. Futottam utána, ő meg előlem.

Hátunk mögött a hantmadár, aki egykor talán a szárnyaló szabadságról dalolt a magasban.

Szögek (rajz)

BORSI ISTVÁN

Szőlőfürtök 5.

Felnőtt férfiként szemléltem a világot. Lassan kezdtek elmaradozni a kérdéseim, melyeket idegesítően sokáig és sokszor tesz fel egy gyermek a szülőinek. Mikor azok már kevésbé tudnak válaszokat adni, jönnek a könyvek, okos emberek jól ismert kutatásai, és persze a több ezer éves bölcseségek.

Azután ezek a válaszok egyre kevésbé fontosak. Jön a család, élelem kell, és fedél a fejük fölé.

Na, meg úgyis mindenre már tudják valakik, valahol a választ. Teljességgel lehetetlennek tűnik, hogy az emberiség, aki kijutott a világűrbe, tudatlan legyen testi és lelki működéséről. Hiszen mára a genetikai kódot is el tudják olvasni. Ezek szerint az emberen már bármit meg lehet „szerelni”. A valóságos örökélet küszöbére lépett a fajunk.

Elektronikus szemünk a világűr végtelen távlatait fürkészik. Legalább tizenöt milliárd év messzeségig, ezzel együtt a múltunkig láthatunk. Rádiójelek millióit elemezzük, de ez idáig egyetlen értelmes jelet sem fogtunk. Állítólag. Már minden fel van fedezve. Kézben tartjuk a dolgainkat. Látjuk, hogyan működik a világ. Azt, hogy miért, nem kutatjuk. Görcsöljenek rajta a filozófusok!

De ne nézz szét, ember!

Én, a Társadalom és én, a Tudomány és én, a Vallás tökéletesen kielégítem minden igényedet! Megmondom, hogy mit tegyél, mit gondold, és miként higgy! Ha mégis valami nyugtalanítót, vagy oda nem illőt lelsz, csak bonts fel egy konzervet, melyet ilyen esetre találtunk ki. Fogyaszd, már régen elkészítettük neked, mindenki megeszi, neked is szeretned – kell!

Éltem is szépen, langyosan a saját világomban. A vagyunk és a gyermekünk egyaránt cseperedett. Azonban ez alatt, valami időtlen, nem tárgyiasult nyugtalanság, valami parttalan vágy is egyaránt növekedett bennünk, párommal. Főként neki okozott nehézséget az, amit lelkében érzett. Nem sokban függött a külső körülményeitől az, hogy szorongás, nyugtalanság árnyékolta be a napjait.

Persze a jótékony tudomány feltalálta a fájdalom elleni pirulákat, így aztán meg kellett nyugodni abban, hogy orvosi segítségre van szükség. Nyugtalanság elleni pirula, álompirula, örömpirula.

Hogy ez nem hoz látványos javulást? Akkor sem a rendszerben van a hiba. Hisz mindent tudunk!

Hogy a kvantumfizika megdöbbentő felfedezéseket tesz, már vagy negyven éve? Akit ez zavar, pirulát neki! Az idő és a tér, így a fénysebesség sem betonbiztos állandó? Hogy az anyagokra hat az emberi akarat? Hogy az emberi akaratra, gondolkodásra hatnak a kozmikus jelenségek, hogy némelyek halálközeli élményekről fantáziálnak, mások holtakkal beszélgetnek, vagy élőknek, ma is válaszolni képes, testetlen bölcsességnek hiszik Istent: - Pirulát, pirulát nekik! Ha nem elég, jön a gumiszoba! Vagy ami még rosszabb, a megszügyenyítés tudóstársaktól, kiközösítés a családtagoktól, hogy aki elszenvedti azt, saját maga zárja börtönbe lényét és bensőséges ismereteit.

Kettőnk életében eljött az a pillanat, melyet ma már leginkább eszmélésnek mondanék. Fényre, kérdésekre és válaszokra vágytunk. Hit és tartás nélkül az ember gerince megroppan, lelke pedig szomjazik. Ismét feltettük azokat a kérdéseket, melyeket sem mi, sem szüleink nem tudtak megválaszolni megnyugtatóan.

Mi értelme van az életünknek? Miért, mi célból élek? Hogy teremjünk gyümölcsöt, ha még a gyökereinket sem ismerjük? És merre van az a Fény, amerre fordulnunk kell? Ki vagyok én?

Olyan világban éltünk, ahol a test az Isten. A lélek csak valami megtűrt, kellemetlen sallang. A szellem pedig nem létezik. Illúzió. Izmos, vaskos munkásférfiak és nők szobraikat imádtuk bálványként. Olyan világban nevelkedtünk, hol elvették a nemzet közös istenét, helyette rozsdás bádogdobozból előkerült barnás, ízetlen maszlagot adtak táplálékul. Pedig állítólag vörösnek készült, csak megromlott. Így már semmi hasonlatosság nem volt a mindenünket és mindegyikönket átjáró vérrrel. Kik vallásuk, hitük szerint kívántak élni, eleinte „kivonták őket a forgalomból”. Később „csak” idiotáknak bélyegezték azokat, kik nem kívántak élni a „Fényes Szelek” adta életérzésekkel.

Az eszméléshez az indító erőt olykor a nyugtalanság, félelem, fájdalom adhat. Mert az ember több, mint test. Több, mint lélek.

Él bennünk valami fenséges, méltó és elpusztíthatatlan.

Belőle ragyognak fel azon eszmék, melyeken évezredek nem koptatnak. Életünk, erkölcsünk, művészeteink minden ága. Zene nélkül minden kultúra meghal. Belőle táplálkozik az élet színháza.

Sohol sem voltak tetten érhetően jelen emlékeink, a valódi lényünkről a Határtalan Lélekről. Parttalan, valódi cél és értelem nélkül éltünk. Ha ímmel-ámmal elfogadtuk a társadalmi életcélokat, ha el is értük azt, rövidke öröm után valami hűs üresség tátongott bennünk a lelkünk mélyén. Hiába „ment jól a szekér”. Két ház, autó, telek, egészséges gyermek, házastársi szeretet. Már rég elfelejtettük, kik vagyunk igazán. Főként azt, hogy lélekben fejlődni kívánunk, meg akarjuk ismerni, átélni, árasztani a Szeretetet. Őrzővé, Könyvtárlénnyé, Fényhozóvá kívántunk válni, melyhez fontos, sőt elengedhetetlen tapasztalás a testi életünk. Egyetlen szőlőszemként, mások mellett a dús fűrtön. De itt, a Földön nem csak a Tudástól zártuk el magunkat, hanem lassanként elfelejtettünk kérdezni is.

Egyszercsak úgy döntöttünk, fokról-fokra meg akarjuk ismerni önmagunk. Úgy, ahogy senki más nem képes. Látni részleteiben és egészében helyünket, sorsunkat, szerepünket, s ha úgy alakul, még a rendezői szerepbe is beülhessünk néha. Ehhez (segítségül) egy népszerű önismereti tanfolyam segített hozzá.

Célja, hogy megszabadulhassunk a kiszolgáltatottságtól. Javíthassunk magunk és embertársaink közérzetén, olyan természetes eszközökkel, amit amúgy millió évek óta használ az ember, csak a közelmúlt ideológiája mosta el bennünk ezt az ismeretet. Befelé tekintés. Alighanem a módszer egyik legfontosabb kulcsa. Megdöbbenett valamennyiünket, mennyi múltbéli sérelmet hizlalunk mindennapi kenyerünkben, holott ugyanazt a jelenünk jobbítására is használhatnánk! Az elme oly kicsiny részét értjük. Csak néhány százalékot tesz ki a hétköznapi szükséglet ellátása. Maradék kilenczized felesleges? Holott a biológia számos alkalommal bizonyított, hogy minden élőlény arányosan, szüksége szerint építi fel a testét. Csak az ember lenne ebben kivétel? Ott ketyeg a koponyájában valami haszontalan sokaság alapjáraton, hogy az összes energia ötödét, harmadát felzabálja?

Megtapasztaltuk, hogy elménk lehetőségei a végtelen felé tartanak. Térben és időben mozgó testtudatú embernek, valódi materialistának, melynek mondhattam magam, meglepő fordulatokat hozott a gyakorlás. Ismeretlen emberekről tudtam meg bizonyíthatóan hiteles dolgokat, behunyt szemmel, mégis látva. Az egyik társam olyan feladványt, beteg ember szervezetének vizsgálatát adta, mely ismét billentett az ingataggá váló régi meggyőződésemen. Elmémbe megjelenő idős asszony, a kérdező édesanyja – volt. Utóbb említette, hogy két éve meghalt. Abban a betegségben, melynek nyomai még „láthatóak” voltak a képzeletemben. Lábai ugyan megvoltak, de tenyérszálak elválásztva a testétől. Érszűkületben, amputáció után hunyt el.

Kezemmel derítettem fel elsősorban a magam elé elképzelt fantomtestet. Bármilyen furcsa, azonos érzést adott az élő test aurája, az elhunyté, vagy az élő, de távol levőé egyaránt. Tenyerem, mintegy kamera pásztázott, de méretet, fókuszt az elmém adott. Akár sejtszintig. Itt, a felidőzésben segítség volt a biológiai ismeretem. A csoporttársak olykor mókás, nem valódi képek alapján, mégis hasonló meggyőződésre jutottak a vizsgálat és az azt követő elmébéli gyógyítás során.

Kedvesem, Vica, szárnyakat kapott, olyan felszabadulttá vált! Bár nem voltak azonosak „látásaink”, mégis rájött, hogy felelős saját életéért, gondolataiért, cselekedeteiért. Nem eszünk meg ezentúl minden dumát válogatás nélkül. A saját békességünk ezt kívánja.

Jómagam tovább képeztem magam, hogy újabb és újabb kérdéseim választ kaphassanak. Ez alatt már elkezdtem a gyógyítói tevékenységemet, mely nagy örömeimre szolgált. Nehéz sorsú emberek kerestek fel, hogy megoldást keressünk számukra. Bemutatkozásuk után öt-tíz perc múlva én soroltam el ismert és még nem tudott betegségeiket, melyet elmémbe láttam. Ez nagyban segítette hitüket, hogy jó helyen járnak. Az aurájuk nyitott könyv volt nekem. Többségüknek vagy teljes, vagy részleges gyógyulás jelentkezett néhány találkozást követően. Volt egy huszonegy éves fiú, áttétes rákkal. Ő viszont nem maradt életben. Hogy nem éltem meg kudarcnak, azt a lelkében történt változás miatt volt. Elfogadta sorsát. Nem félt a várható haláltól. Készült rá, mintegy száz éves matuzsálem. Fájdalom helyett csak gyengeség mutatkozott nála. Békével távozott.

Olyan „eszköz” van valamennyiünk birtokában, mely többet ér, mint a gyógyszerek többsége, életet fial, s mentől többet adunk belőle, annál bővebben buzog. De vajon ki az, aki megnyitja és zárja bennünk ezt a titkos kincsesládát?

Hogy nem én, a személy vagyok az, aki működteti azt, több alkalommal is megtapasztaltam. Olykor a szimpatikus, nyitott embereknek nem voltam képes egy jöttányit sem segíteni – legalábbis a fizikai szintjükön nem -,

míg más fürdött az energiában. Érintésem nélkül reccsenve álltak helyre ízületek, szakadtak fel görcsös sírás kíséretében évtizedes érzelmi gátak.

Egyszer apámra vártam. Bármennyire szerettem őt és más családtagom, velük vajmi kevés sikerem volt. Beteg volt a szíve. A mellettem váróban egy huszoneves asszony ült. Magamban megjelent az élete, konfliktusai, elsősorban apjával és a férjjel. Félelmei, önértékelésének hiánya, betegségtudatba való menekülése. Magam előtt láttam az orvosának szemén keresztül őt, leleteit, valamint, hogy rettegetve bár, de készül a közelgő halálra. Ereket kellett volna a szívében tágítani. – közben kissé kínosan feszengve ültem mellette, idegenként, aki „kihallgatta” más segélykiáltásait. Éreztem, hogy az arcpír elborít az izgalomtól. Nem tudtam, mit is mondjak. De szerencsémre tudta AZ, aki felfedte a titkot.

-Ne haragudjon, hogy ismeretlenül megszólítom! Tudja, végeztem egy tanfolyamot, azóta érzékenyebb vagyok más emberek problémáira. Úgy gondolom, még talán műtetre sem lenne szüksége, ha rendezné az életében a férjével való viszonyát. Az okozza az ön szívének panaszait. – mondtam, nem említve a látomást.

A hölgy kissé meglepve, de beszélgetésbe elegyedett, megerősítve az ismereteimet, melyről – bölcsen - nem szóltam. Említettem neki a tanfolyamot és könyvet, mellyel talán segíthetne önmagán.

-Ó, már megkaptam valakitől, de még nem olvastam! - szakadt ki belőle a válasz.

Majd néhány perc múltán esett le neki a tantusz. Ki ez, mit akar, honnan tud rólam ennyi mindent, hiszen még nem is találkozhattunk eddig... - ilyen gondolatokat éreztem, mikor felpattant a székéről, s járkálni kezdett. Mikor a késői izgalom alábbhagyott, visszafelé indult hozzám. Ekkor ruházata - a szemem előtt - eltűnt egy jól kivehető, hosszú, friss műtési heg felett.

-Hogy segítek Önnek dönteni, tudom, hogy nemrégiben, nagy hasi műtétje volt! – említettem neki most már én is lazábban, nyugodtan.

-Honnan tudja? Tényleg, alig egy hónapja jöttem ki a kórházból, igen súlyos epeműtéten vagyok túl! – válaszolta a hölgy, szerencsére nem firtatta a részleteket.

Ha mindazt elmesélem neki, amit tudok, látok, érzek felőle, bizonyára sikoltozva szalad ki a rendelőből, szent meggyőződéssel, hogy Könyves Kálmán ide, vagy oda, de boszorkányok pedig igenis vannak! De így talán ennyi is elég volt, hogy kezébe vehesse saját sorsát.

Vica, a feleségem minden módon értékelte és gyakorolta a kézimunkát, hímzett, szőtt, horgolt, rischelt, de a tanfolyam után úgy gondolta, ideje festeni. Nem is akárhogy! Vászonra, olajjal. Kezdetől fogva nem volt olyan kép, amely ne lett volna dekoratív. Később ugyan eljárt tanulni festőkhöz, de ott is inkább a színkeverés és az eredetiről való másolás volt a feladat. Azaz, honnan-honnan nem, tudott festeni! Jó fél év múltán kész volt az első kiállításra.

Olvastuk, hogy egyes festők (szobrászok, más iparművész-mesteremberek) munkái különös hatással bírnak. A látványos, ikon-csodáktól kezdve térhatású képeken át a rejtélyes aurájú, sugárzó festményekig sokféle különlegesség létezik. A tárgyak – lelkesülnek! Vica hangosan kimondott óhaja, mintha teljesülni látszottak volna: - Ó, ha én is ilyen képeket festhetnék! – mondta, egy kiállításról szóló beszámoló után. Nem gondoltuk akkor, hogy már teljesült is ez az óhaj.

Észrevettem, hogy alkotás közben valahogy egészen más aura veszi körbe páromat, melyben senki másnak, de még nekem sem ajánlatos tartózkodni. Forró, szorító érzés ért, mikor úgy három méternyire közel kerültem hozzá. És valami megmagyarázhatatlan, különös aura maradt a festményeken, olyan tapintású sugárzással, amit eddig csak élőlényeknél éreztem. Folyamatos, lüktető, lassan kifelé spirálózó erőteret találtam. Ezzel egy ideig egyedül voltam, mert az alkotó immúnis volt ezekre a rezgőterekre. Majd oktatóim is igazolták méréseimet. Egy kiállításon pedig úgy alakult, hogy Vicához odalépett egy idegen ember, az utcáról. Miután megtekintette a kiállított műveket, halkan megkérdezte: - Tudja, hogy ezekkel a festményekkel gyógyítani is lehet? – majd sorban elmutogatta, hogy külső témáitól, színeitől függetlenül melyik, mire való.

Jött egy meghívás egy természetgyógyászati kongresszusra is, melyben kiállíthatott az energiát adó festőnő, másik három, szintén ezotérikus festővel együtt. Egy „véletlenszerű” választással különdíjnak került egyik kép a zsűrihez, kik az elhangzott előadásokat bírálta el. Különdíjas, a nézői szavazatok alapján György volt, aki a mikroszkópikus méretű, testtől független lélekről tartott előadást. Mi voltunk legjobban meglepve, mikor az egy mikronnyi lélekmagot megfigyelő kutatók rajzait összevetettük az egyik elvont ábrát mutató képpel: - Vonaltól-vonalig azonosnak látszottak.

A „véletlenek összjátéka” szerint, a különdíjként pont ezt a képet zsebelte be az előadó. Meglepetésében ő is magasra emelte a képet a pódiumon, mondván, hogy: - Erről beszéltem, látják?

Majd rádióriport volt, egy ezotérikus műsor számára. Később gépi energiamérést is igénybe vettünk, mely a reiki erőhöz hasonlatos, jótékony változásokat mutatott. A meglepő az volt, hogy nem látta a vizsgált páciens, hol és mikor közelít felé a festmény, ő úgy reagált, mintha kézzel, gyógyító erőt kapott volna.

Volt egy vásárlónk, kinek szíve, keringése, légzése szélsőségesen rossz volt. Kedve és hite, nemkülönben. Mikor megérintette az egyik kép keretét, az szabályosan megrázta! Legalábbis, ezt tapasztalta. Vastag ruhába göngyölve vitte el magával. Mikor egy jó hónap múltán náluk jártam, javuló tendenciát mutatott. Ami még csodásabb, a beteg lelkében olyan változások történtek, melyek további fejlődést sejtettek. Feleségével, valamint az elüldözött lányával rendezte kapcsolatait, kölcsönösen megbocsátottak egymásnak. Ezt követően légzése felszabadult lett, erőnléte lépcsőzéssel számolhatóan, jól mérhetően javult. Békét és hitet talált, mely legalább oly fontos, mint a gyógyulás.

Éltük és élveztük a csodákat. Most már nem az volt a nehézség, hogy nem volt kérdésünk, hanem már túl sok is kerekedett. Amely választ nem kaptunk meg éber állapotban, azok eljöttek hozzánk álmainkban, meditációban, vagy szinkron eseményként, szimbolikus formában jelent meg életünkben.

Valami nagyobb, kiterjedtebb erő emelt karjaiba minket. Megtapasztaltuk az együvé tartozás élményét valamennyi létezővel, megismertük a felelősséget, mely egylényegűnek láttat minket a világ „jó és rossz” oldalával egyaránt. Ez segített a személyes megbocsátáshoz, valamint az ítélet nélküli élethez.

Ha nem is gyorsan, de hitelesen görbítettem kanalakat. Jelzésként elegendő volt. Azonban nyilvánvalóvá tette azt, hogy nem ez az én sajátos karizmám. Mikor kedvem támadt, festettem, rajzoltam, szobrászkodtam. Magam voltam meglepve leginkább, hogy milyen remek alkotások kerülnek ki a kezem alól, játszi könnyedséggel. Egyszerűen már a kezdet kezdetén tudtam, hogy képes vagyok rá! Talán erre születtem?

Majd írni kezdtem, egyszer csak könyvnyi anyag kész volt, mely a világ valódi természetét hivatott feltárni. Néhány évig pihent a fiókomban, majd kissé tudományosabban kiegészítve, megszépülve megjelent. Más magyar írótól, igen nagy sikerrel.

Hiszem azt, hogy az „égi rádióadást” sokan hallgathatjuk. Amire fény kell, hogy derüljön, az elkerülhetetlenül meg fog nyilvánulni. Általam, vagy mások által. Így a pszichológiai, lelki elemzésre alkalmas rajzteszt is megjelent, négyötöd részben azonos, az általam is alkalmazott szimbólumokkal. Megjelentek azok a hiteles, tudományos kutatásoknak a kivonatai, melyek alapjaikban rendítik meg a Nagy Bumm nevű kozmológiát. Megjelent a jobb és a bal agyféltekére szerkesztett könyv, egy könyvben két könyvet közölve, kreatív és racionális elménknek táplálékul. Megjelennek könyvek a magyar nyelv és eszme tízezer évnyi ősiségéről, melyet magam is kutatok évek óta. A bennem váratlanul felbukkanó Tudás egy-két éves késéssel mindig igazolásra lelt, más kutatók és gondolkodók munkásságai által. Eleinte olykor zavart, hiszen ismertséget, anyagi és erkölcsi megbecsülést adott volna minden szokatlan ajándékom. Aztán beláttam, hogy az olvasók minden biztonnal jobban jártak a másik íróval, mint velem. Lehet, hogy az irodalom szélesebb közönséghez képes szólni, mint a tudomány. „A kis herceg” szerte e világban, minden nap magával emel valakit a rózsakertjébe.

Talán nem is az elsődleges, hogy így, vagy ezt az ismeretet én hozzam a köz javára, hanem hogy befogadó lehessen a magasabb rendű erőre, s higgyek abban, hogy a Tudás olykor köszönő viszonyban sincs az ismerettel. A médiumok szereplése mindenképpen erre utal. Olykor, az eredeti polgári foglalkozáshoz mérten messze eltérő ismeretről tesznek tanúságot médiumi transzukban. Ha viszont valamely új feladat nagy örömet okoz, az ember földi ismerettel is kiegészítheti, színesítheti az ajándékba kapott Tudást.

Még számos ötlet vár a tarsolyomban, hogy világra szülessen. Általam, vagy mások által. De mindenképpen örvendetes, hogy a Magyar Géniusz él, sőt, elevenebb, mint valaha. Csak az ismerős köreiből számos ember szakít a hagyományos gondolkodással, kutat a zsenialitásig egyszerű, a közeljövőben megvalósítható energiatermelő, gyógyító, oktatást segítő, közlekedést korszerűsítő módszereket. Az eredményesség pedig – elkerülhetetlen!

A változásra viszont egyénekenként és kollektívaként egyaránt fel kell készülni! Az elosztás és a megosztás forradalma készülöben van a világban. Elegendő lehet azt megosztani, melyet ingyen kapunk. A napfény, a levegő, a víz, föld mellett, univerzális elven működő, teremtő gondolatokat. Amikor az utóbbiak egybe kapcsolódhatnak, nemcsak előre, de felfelé is viszik az emberiség jövőjét.

A jövő pedig mindig e perctől kezdődik.

MÓRITZ MÁTYÁS

Az igazság

Néha túl komoly dolognak tartom az életet
ahhoz, hogy írjak róla, -néha pedig az Istent
is csak egy koszlott, szőrös, vén szörnyetegnek látom,
aki összehúzott szemmel nézeget, -méricskél.
Néha a versírás is csak egy rég idejétmúlt
beidegződésnek tûnik, ahogy a szerelmet
is egy hasztalan, makacs epekedésnek látom,
hamvas fapinák iránt. Ilyenkor jól elvagyok
a „minden marad úgy, ahogy...” és a „majd csak el lesz
valahogy...” között. Talán az Isten se látja át
sorsom kusza fonatát, -talán maga az Ördög
is csak csütörtököt mondana, széttárt kezekkel.
Néha felkészülök, és ünneplőbe öltözöm:
verset fogok írni, lehet, hogy pont az életről,
magáról az Istenről, -magáról az írásról,
-és ilyenkor könnyû szédülettel tölt el, ahogy
*ifjúkoromban –kezdő dohányost- az erkélyen
reggelente leszívott első néhány slukk.* * Néha
elhiszem, hogy az igazság a versekben lakik.

(*Petri György: *Mosoly*)

Harmónia (vegyes technika)

EGRY ARTÚR

A RASSZISTA

A rasszista ült a nagybörzsönyi posta előtt a földön. Rekkenő hőség szorult a gesztenyefa árnyékos lombja alá. Mozdulatlanul heverték immár egy órája itt a betonon a turisták. Déli egy múlt valamivel. Szemben a kocsmá is bezárt és mindenki hazament ebédelni.

A falusiak csak "presszónak" emlegették a műintézményt. Feketére festett csőbútorok, zöld-gyöngyház mintájú dekorit héjjal borított forgács asztalok éktelenkedtek a szintén feketére festett fém asztalvázakon. A padlót bordó-fekete metlahit lappal borították be, de nem ám úgy egyszerűen, négyzet rácson, hanem módszeresen dirib-darabra tördelték a lapokat, majd türelmesen egymás mellé helyezték a kiöntött lágy betonra, és íme elkészült a művészi mozaikpadló. Valódi "hand made", a kádári korizlés remeke. Valójában nem ábrázolt semmit és senkit, mégis a befektetett munka szerinti értéke egyenlő volt egy római kori mozaikkal. Aha. Legalábbis az ideológia szerint.

Vörös fekete szőttesek borították az asztalokat, és szintén ezek lógtak a karnisokról. Konfekció és proli enteriőr. A helyiség koszos volt és bűdös, és így nyáron, ráadásnak rengeteg légy tanyázott odabenn. De ennek a kulturális központnak is megvolt a maga napirendje. Reggel öt órakor nyitott, hogy a "presszó" előtt lévő buszmegállóban várakozó munkásokat egy-egy felessel útra indítsa az ingázók könyörtelenül sivár, üstökös-pályáján. Délben, pedig mindennap bezárt és négykor nyitott, hogy aztán este kilenckor újra lakat kerüljön az ajtóra.

Tehát ült a járdán, amikor egy hétéves-forma cigány gyerekecske telepedett mellé.

Egy kis füstös képű, széparcú, élénk, barnaszemű kölyök volt. Egy fekete klottgatyán és egy meghatározhatatlan színű atlétatrikón kívül mást nem viselt. Nem volt ebben semmi kivetni való, az időjárásnak, a korszellemnek és a szociális körülményeknek teljesen illő és üdvös toalettnak tűnt. A kölyök arca és keze maszatos volt, bár nem túlzottan, és mivel nem volt gyomorkavaró jelenség, inkább egy kis csibészes sármot adott a kis széltolónak. Mert széltoló volt az istenadta, semmi kétség.

A gyerek hamiskásan méregette majd megszólalt:

-Paraszt vagy, vagy cigán?- kérdezte azzal a hanghordozással, amivel, háttal állva is felismerhető ez az etnikum.

-Mit gondolsz?- kérdezett vissza, miközben csendben végigfolyt a veríték a gerincén.

A gyerek továbbra is figyelte, de bizonytalan maradt. Vívódott, látszott rajta, hogy efféle szerzetekkel, még nem találkozott. Hát igen, éktelenül koszosak lettek, ahogy átkeltek az erdőn, csak inni és feküdni vágytak a délelőtti húsz kilométeres gyaloglás után.

A felszerelés, a sátor és hátizsák, no meg a többi kacat mind újdonságot jelentett ebben a zsákfaluban, ahol még a nyomorult termelészövetkezet is alig tudott munkát adni a helyieknek.

A férfiak élete-virága eljárt dolgozni az erdőszetbe, vagy Szobra a vasúthoz, vagy még messzebbre, Vácra és Budapestre. Az asszonyok a ház körül a konyhakertekben próbálták megtermelni a napi élethez valót, hogy minél kevesebb pénzt kelljen kiadni.

-Mit gondolsz? - kérdezte újra a gyereket, aki láthatóan erősen gondolkodott.

-Te, paraszt vagy, ugye? - nézett kajánul a szemé közé, minden félelem nélkül az.

-Nem, nem vagyok paraszt - válaszolta kíváncsian.

-Akkor, mi vagy? - kérdezte a gyerek.

-Én, magyar vagyok - válaszolta.

A gyerek szemében felcsillant a felismerés fénye.

-Akkor te paraszt vagy! - vágta ki a rezet büszkén.

-A parasztok, hülyék! - mondta ki a szentenciát, vélhetően azt, amit otthon tanult.

Meglepődött. Erre nem volt felkészülve. Pláne egy hétéves kis cigánytól, aki még olvasni sem tudott.

-Nono! Aztán, miért hülyék a parasztok, meg a magyarok? - kérdezte kicsit kedvetlenül.

-Mer' a cigán nem dolgozik! Dolgozzon az a hülye paraszt! A hülye magyar, csak az dolgozik!- vigyorgott a kisfiú.

Látszott rajta, hogy felsőbbsege tudatában van. A hamuban sült pogácsa mellé járó bölcsesség, ez az örök érvényű útravaló, a hagyomány már átadatott, amely meg fogja változtatni a magyarság és cigányság évszázados viszonyát e késő kádári-kor asztalánál, legalábbis a szociológusok szerint.

A pimasz kis gyerekecske és az ifjú évein már túljutott férfi csendben ültek egymás mellett a járdán. Mindketten magyarul hallgattak. A gesztenyefa árnyéka egyformán óvta őket a nap sugaraitól. Mégis valami olyasmi fogalmazódott meg közöttük az utóbbi néhány percben, ami talán örökre elválasztotta őket egymástól.

-Lehet, hogy rasszista lettem? - tette fel magában a kérdést a férfi zavartan.

A szocialista idill pedig mindent belepett és eltakart. A naptár szerint 1982-t írtak.

VÉGH JÓZSEF

Fejezetek a Csadó-tanya történetéből

Bevezetés

Amikor Pásztor Zsoltnétól, a drégelypalánki művelődési ház igazgatójától megkaptam a feladatot, hogy gyűjtsék össze adatokat az egykori Csadó-tanya múltjából, mint a térséggel foglalkozó helytörténész, örömmel vállaltam a kutatást. Amikor aztán nekiláttam az adatgyűjtésnek, először meglehetősen megijedtem. A könnyen elérhető források ugyanis alig-alig adnak segítséget, s meglehetősen szegényes a tanya említése.

Aztán a család leszármazottai nyújtottak elsősorban segítséget. A Szécsényben élő Frisch Oszkár, Gáspár Lujza Budapestről, valamint a drégelypalánki Tuska Ferencné számos dokumentummal járult hozzá e szerény dolgozat elkészültéhez. Az általuk elmondott történetek akkor is érdekesek, ha valóságos voltukban olykor ők maguk is bizonytalanok voltak, de miután a családi legendárium így őrizte meg, számunkra akkor is érdekesek és fontosak. A mesék, legendák, és a megélt történetek összességéből aztán egy kis kerek egész állt össze. Időközben azonban felbukkantak újabb adatok, felmerültek a kutatás további lehetőségei. A gyűjtőmunka tehát nem áll le, s mihelyt újabb adalékok kerülnek elő, azokkal tovább bővíthet e dolgozat is.

A Csadó-tanya történetében kicsiben megjelennek hazánk történetének eseményei. Vannak időszakok, mikor a felemelkedést élik meg, de áldozatot követelt tőle a világháború is. Találkozunk egyéni sikerekkel, kiemelkedő életutakkal, de egyéni tragédiákkal is. Az emlékezet megőrzött családi legendákat és kincstörténeteket, az igazi kincs azonban megmaradt számunkra is: az a csodálatos környezet, az mesés madárgazdagság, mely napjainkban is ismertté teszi.

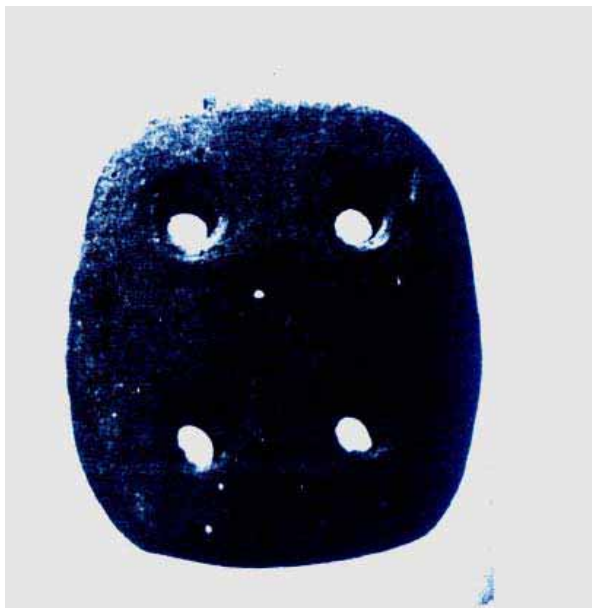

Az egykori Csadó-tanya környéke. Háttérben az ipolyhídvégi templom.

Élet a régmúltban

Az Ipoly közelsége, a bőséges zsákmányt ígérő, de védelmet is jelentő vízvilág mindig is csábította az embert a letelepedésre. Nem véletlen tehát, hogy már a neolitikum embere is megjelent itt. A szécsényi múzeum őrzi e leleteket.

Az újabb kőkor emberének kőeszközei, edényei is előkerültek a Csadó-tanyáról. A késő bronzkorból származó agyagtárgy az Ipoly bal partját benépesítő kyaticsei kultúra hagyatéka.¹ A szécsényi Kubinyi Ferenc múzeumban őriznek egy e korból származó agyagtárgyat. Az alig tíz centiméteres lapos agyaglap négy sarkán egy-egy átfúrt lyuk található. Valószínűleg a szövés, fonás, esetleg madzagsodrás eszköze lehetett.

Lelet a kyaticsei kultúrából, a szécsényi múzeum tulajdonában

Kyjatice község Szlovákiában a Besztercebányai kerület Rimaszombati járásában Karaszktól néhány kilométerre északra található falu, melynek napjainkban csupán 87 szlovák lakosa van, s hol bronzkori temetkezést találtak az i. e. 1100 és 700 közötti időszakból. A szép számmal megtalált leletegyüttes alapján a település az itteni kultúra, a kyaticei kultúra névadója lett.¹ A késő-bronzkori kultúrának az emberei a Kr. e. 12.-től a Kr. e. 8-7. századig népesítették be a Kárpát-medencét.

A bronzkor kései szakaszában (Kyjatice-kultúra) élő népek sűrűn benépesítették a Börzsönyt, annak folyó menti részeit, de a magasabb hegyeket is – ez a jelenség egész Európára jellemző volt. Nemcsak időlegesen menekültek az erődjellelű várakba, hanem ezek állandó, tartós lakóhelyül is szolgáltak. A Börzsönyben, valószínűleg egy időben, hat ilyen sűrűn lakott telep is létezett másfél-három és fél kilométerre egymástól, melyek talán szövetséget kötöttek egy másik – Börzsönyön kívüli – törzs ellen. A Börzsönyben lakók közötti „munkamegosztást” úgy képzelhetjük el, hogy a síkvidéken, a folyópartokon élők – az Ipoly bal partján 43 ilyen telepet tártak fel a régészek – látták el élelemmel a sáncvárak lakóit, hiszen a „várban” aligha volt elegendő terület nagyobb számú állat tartására és növénytermesztésre, s cserébe e szolgálataikért védelmet kaptak, veszély esetén beköltözhetek oda, s talán ez volt a döntő szempont a függőségi viszony létrejöttében. Régészeti leletek ugyan még nem támasztják alá, de azt is elképzelhetjük, hogy a – várbeli népek állítottak elő olyan termékeket – bronzszerszámokat, -eszközöket –, melyek a „síkvidékieknek” a megélhetéshez, a munkavégzéshez és a háztartáshoz voltak szükségesek. A késő bronzkori Kyjatice-kultúra a szkíta-trák csoportok megjelenéséig tartott.²

A Csadó név eredetéről

A név eredetét illetően csak feltételezésekre hagyatkozhatunk. Font Márta Kelet-Európa első államáról, a Kijevi Rusz létrejöttének körülményei írt tanulmányában ír a térség első szervezett politikai alakulatáról, amely a 9. század végén jött létre. Alapját a Baltikumtól a Dnyeperen át a Fekete-tengerig (korabeli szóhasználattal: a varégoktól a görögökig) vezető folyami út ellenőrzésének, illetve egy kézben való egyesítésének igénye teremtette meg. A társadalmi szerkezet vizsgálatakor említi a szolgatípusok között a csado-t, akinek a ház körüli teendők ellátása a feladata.

Földrajzi névként Deményegyháza mellett találkozunk egy Csadó patakkal. Személynévként sem ritka manapság sem. Még s közeli térségben sem. Mikszáth Kálmán írásaiban két helyütt is találkozhatunk e névvel. A krumpli alapú haluska azaz sztrapacska a “tót atyafiak” jellegzetes étele. Úgy tartja a fáma, hogy híres földink Mikszáth Kálmán is szerette, leginkább azt, amit Mauks Ilonkáéknál Csadó néni, akkor még Rozika főzött neki.

Mikszáth vitába keveredett horpácsi kocsisával, Csadó Józseffel. 1905 decemberében írt Rákóczy István rétsági főszolgabírónak, hogy „igen kérnélek tehát kedves Pistám, ha arra mégysz, légy kegyes ezt a zsványt egy kicsinyt megleckéztetni és megijeszteni, hogy legalább újévig kitarson benne az engedelmesség olaja – amikor becsületes szklabonyai kocsisom váltja fel.”³

A Csadó család megjelenése Drégelypalánkon

A család megjelenésének pontos időpontját és körülményeit nem ismerjük. A török kori összeírásokban Drégelypalánkon nem szerepel. Szintúgy nem található a Csadó név Drégelypalánkon az 1715. évi országos összeírás adózó családfői között sem. A II. József féle, 1782 és 1785 között készített első katonai felmérés térképein még nem szerepel a tanya, illetve a vízimalom sem az Ipoly partján.⁴

A családnak első ismert tagjait 1865-ből ismerjük. A Drégely Palánk adóközség lakóházainak kivonatában⁵ Csadó József, Csadó Ferencné és Csadó Barbara szerepel. Az 1871. évi kivonatban a Drégely falurészben a 168. házsám alatt Csadó János (a későbbiekben következetesen János szerepel, így meglehet, hogy a korábbi József, elírás volt), a minden bizonnyal a szomszédságában álló 169. házsám alatt pedig Csadó Ferencné és Csadó Barbara lakott.⁶

A Drégely Palánk adóközség 1871. évi birtokrészleti jegyzőkönyve¹ részletesen számba veszi a család földbirtokait. Ezek szerint Csadó Jánosnak az alábbi földjei voltak:

- kert 56 öl
- lakóház és udvar 92 öl
- kert 140 140 öl
- kert egy patakon túli résszel.....113 öl

Csadó Ferencné földjei:

- a Kis hegyen – szőlő 671 öl, és ugyanott 79 öl kert egy úton túli résszel
- a Hajdúhegyen 123 öl kert, 1228 öl szőlő és 34 öl kert
- a Lepény oldalon 6 hold 1331 öl szántó
- a Rakottyásban 1085 öl rét egy úton túli résszel
- az Érmelléken 1108 öl rét egy úton túli résszel

Csadó Borbála (ettől kezdve következetesen Borbála és nem Barbara) földjei:

- a Pást réteken 4 hold 595 öl szántóföld
- ugyanott 1 hold 1314 öl szántóföld úton túli részekkel

Csadó Ferencné és Csadó Borbála egyenlő részarányú közös földjei:

- a Pást réteken 5 hold 982 öl legelő, úton túli részekkel
- ugyanott lakóház, udvar és malom 700 öl
- ugyanott 4 hold 893 öl rét
- ugyanott 237 öl vízárók

1871-ben találkozunk tehát először a vízimalommal. Az mindenesetre feltűnő, hogy bár a férj a molnár, az egész birtok és a malom maga is a feleség tulajdonában van. Nincsenek információink arról, hogy Csadó János, illetőleg Csadó Borbála milyen rokonságban állt Csadó Ferencnével. Különösen Csadó Borbálához fűzhetne közeli rokoni szál, miután több birtokrésznek közös tulajdonosai.

Csadó Ferenc 1890. december 14-én született leányának, Alojzia, Antóniának a keresztlevele szerint az apa, Csadó Ferenc molnár, s drégelypalánki malomban lakik.² M. Csósza Mária, édesapja Csósza Vendel és anyai nagyapja Jambrikus István visszaemlékezései alapján azt erősíti, hogy a vízimalom a Csadó-tanyán állott. „Csadó Ferenc gazdag ember volt, kb. 100 holddal rendelkezett. Vízimalom is volt itt. Az Ipoly egy mellékága hajtotta ezt a malmot, ezért állandóan működött.”³

Két térképrészlet a Csádó tanyáról és épületeiről 1871-ből

Csádó Ferenc és Hanrich Lujza házasságkötési képe

A család érkezésére egy legenda ad magyarázatot. E szerint Csadó Ferenc felesége, Hanrich Alojzia egy bécsi származású bárói család sarja, akit a rangon aluli házassága miatt a családja kitagadott, s inkább juttattak neki egy vidéki birtokot. Más forrás úgy tudja, hogy Hanrich Alojzia egy törvényszéki bíróné leánya volt, s jóval fiatalabb a férjénél. Az ő révén került a birtok a család tulajdonába. A bárói származást nem sikerült igazolni. A kutatást nehezítette, hogy ugyanazon a már korábban említett keresztlevélen a név kétféle írásmódban is található. Az irat ugyanis tartalmazza a keresztszülők neveit is, ki nem mások, mint Gyürky Benő gazdatiszt és Hahnrich Aranka. A gyermek megkeresztelője Lovász Kálmán káplán volt három nappal korábban.

A népes Csadó családban kilenc gyermek született. A visszaemlékezők Alojzia (Lujza, Lulu néni), Aranka, Józsa, Ödön, Margit (Manci néni), Mária (Mariska), Róbert és Erzsébet nevére emlékeznek. Erzsike volt a legkisebb, ő 1907-ben született, október 6-án. Józsa néni úgy emlékezik, hogy férjhez menvén Egerbe költözött. Gyermekét nem született. A nagylányok az állami polgári leányiskolába jártak Balassagyarmatra. Gáspár Lujza említ még egy Babi nénit, akinek valószínűleg birtokai voltak a Felvidéken. Hanrich Alojzia korán özvegyen maradt a kilenc gyerekkel.

Csadó Ferenc és felesége is a drégelypalánki temetőben nyugszanak.

Balról az anya, Hanrich Lujza, Nagybözsi, Marcsa és talán Józsa néni

Csadó Ödön

Ödön beteges volt és fiatalon meghalt. 1926. június 21-én még azonban keresztszülőként szerepel nővérének Lujzának és Szőke Károlynak Valéria, Aranka nevű gyermeke keresztelőjén. A foglalkozása tekintetében a „földbirtokos” megnevezés szerepel. A másik keresztszülő egyébként szintén testvér, Csadó Mária volt.

Csadó Mária

Akkoriban igen különlegesnek számított, hogy nő léte cigarettázott. Az iskolában dolgozott takarítónőként, de szenvedélyes horgász volt. Férje Szilágyi Antal.

Csadó Margit

Férje Molnár Sándor csendőr. Csadó Margit Drégelypalánkon élt háztartásbeliként a faluban, mégpedig a palánki részen Molnár Sándorral. Gáspár Lujza visszaemlékezése szerint az ő gyermekkorában földművelésből éltek. Gyermekük nem született, mindketten a faluban vannak eltemetve.

Csadó Róbert

A Csadó-tanya az Ipoly árterén található, így amikor az ár elöntötte a környéket, a Csadó-tanyát gyakorta elzárta a külvilágtól. Egy alkalommal ifjú gyerekként úgy határozott, hogy egy nagy teknővel nekivág a víznek. Mindenképpen be akart jutni élelemért Drégelypalánkra. A víz sodrása azonban túl erős volt, s az ő karjai túl gyengék az ár elleni evezéshez. A víz magával ragadta a ladikját, s a póruj járt legénykét Ipolyságnál fogták ki a folyóból megmentve szorult helyzetéből.

Csadó Róbert később hentes lett. Az ötvenes években, a beszolgáltatások, a feljelentések, időszakában egy fekete vágáson érték őt. Talán csak lazítani kívánt volna a kegyetlen korszak megszorításain, vagy csak a családja részére akart élelemhez jutni, ma már nem tudni. Bűnéért nagyon megbűnhődött: elvitték és nagyon megverték. A verés következtében a sebe elfertőződött és a lábát le kellett vágni. A kényszer azonban nagyon nagy úr. Egy másik alkalommal is hasonlóképp járt. Újra bebörtönözték, s immár olyannyira megverték, hogy bele is halt. Talán a váci börtönben történt mindez.

Csadó Róbertnek egy pataki leánytól, Káposzta Rozáliától született egy gyermeke. Csadó Évának hívták.

Csadó Aranka

Férjével Bátor Antallal Honton élt, ott is van eltemetve. Két lányuk született. Az egyik Bátor Mária, aki felnövekedve Gyürky/vagy Gyürki/ Zoltánnal élt élettársi kapcsolatban. Együtt nevelték fel Zoli bácsi házasságából született fiát Gyürky Tibort, aki tanító lett, és valahol Nógrád, vagy Heves megyében lakik. Közös gyerekük nem született. Bátor Mária és Gyürky Zoltán egy idő után Hontról Drégelypalánkra költözött, mindketten ott haltak meg.

„Bátor Mária az akkori idők szerint tanult nő volt, Drégelypalánkon a palánki vegyes boltot vezette. Bátor Éva- a másik lánygyerek - gyakorlatilag gyerekkora óta nagymamámnál lakott a Szőke tanyán, ő nevelte. Szellemileg kissé visszamaradott lány volt, így elvégezte az elemi iskola négy osztályát, és utána a tanyán segített a nagymamámnak. Éva még sokáig lakott a Csadó-tanyán, míg később férjhez ment Rádi Jánoshoz és Vácra költözött.”¹

Csadó Aranka nagybeteget testvérehez, Lujzához költözött. jó ideig ő ápolta.

Csadó Borbála

Férje: Numman Rafael. Csadó Borbála sorsáról a család tagjainak csak homályos emlékei maradtak. Minden bizonnyal ő az, ki az 1929-33-as válság idején kivándorolt, és végül Argentínában telepedett le. „Csak arra emlékszem, hogy nagymamámnak csomagokat küldött, és persze leveleztek.”

Csadó Jozefa

Ő az, akit a család Józsa néni néven emleget, s aki Egerbe költözött. Férje: Egresi János volt, ki valószínűleg katonaként szolgált. Gyermekük nem született. Józsa néni háztartásbeli volt.

A Csadó család. Kilenc gyermek az édesanyjuk körében.

A család Szőke ága

Szőke Károly segédjegyző, Csadó Lujza, Antónia férjeként került a családba. Vác Alsóvárosban kelt keresztlevele szerint Károly, János 1874. október 16-án látta meg a napvilágot Staudinger Károly iparos és Czuczor Anna gyermekeként.¹ Nevét a magyar királyi belügyminiszter engedélyével 1898-ban Szőkére változtatta. A közigazgatási karrierje érdekében magyarosította a nevét. Házasságkötésük 1915. január 24-én volt Bátorban, de csak rövid ideig éltek ott. A Staudinger szülők éltek ott. Az apa varga volt, és nagyon büszke volt a fiára, akit sikerült taníttatnia. Bátorban volt valami rokona a Csadó családnak, akiket meglátogatott Csadó Lujza, és ott ismerkedett meg idősebb Szőke Károllyal, aminek aztán házasság lett egy idő után a vége. A házassági anyakönyvi kivonatból² ismerjük a feleség Csadó Lujza születési idejét, mely 1890. december 14-én történt. Jelentős korkülönbség volt tehát köztük. Házasságkötésükkor mindketten batori lakosként vannak feltüntetve. A kis falu egyébként Eger mellett található, Felsőtárkány közelében. Akkor költöztek Drégelypalánkra, amikor Szőke Károlyt áthelyezték.

Csadó Lujza és Szőke Károly házasságkötésük idején

Gyermeküknek, Valériának a keresztlevelén Szőke Károly már körjegyzőként szerepel. Jelenleg még nem tudjuk, hogy hol működött jegyzőként hivatalában. Drégelypalánkon nem, sőt Nógrád megyében sem valószínű, hiszen az erre vonatkozó szakirodalom nem említi.¹ 1920. októberében kértek egy másolatot a házassági anyakönyvi kivonatból, melyre rávezettetett: „A jegyzői egyesületbe leendő felvételhez való használatra b. mentesen.”

Csadó Lujza fiatalkori arcképe

A család tudomása szerint inentől mindig Nógrád megye területén dolgozott a közigazgatásban, részben Drégelypalánkon, részben pedig Balassagyarmaton a megyénél adóügyekkel foglalkozott. Egy ideig Honton és Ipolyvecén is volt. „Ez biztos, akár benne van a dokumentumokban, akár nincs. Az is biztos, hogy Drégelypalánkon /vagy a megyében/ komolyabb „sarzsija” lehetett, hiszen ha bementünk a faluba a nagymamámmal, az idősebbek jegyzőné asszonynak szólították.”

A Szőke család a Csadó-tanya előtt. Balról Szőke Valéria, Csadó Lujza, Szőke Lujza, Szőke Izabella, az idősebb és a fiatalabb Szőke Károly

A Szőke családnak négy gyermeke született. Valéria, Károly, Lujza és Izabella. Belluska 19 évesen elhunyt. Nagyon szép lány volt. Egy elfertőződő foghúzás okozta a halálát.

Szőke Izabella 1938. június 3-án.

Valéria 1926. június 18-án született. Három napos korában megkeresztelték. Keresztelő káplánja br. Kray Pál volt.¹

Drégelypalánkon úgy emlékeznek, hogy az idősebb Szőke Károlyt egy menetrend szerint járó tehervonat, ütötte el 1944-ben, 68 éves korában. A temető alatt jártak át a síneken és itt érte a végzet. Azt mesélik, hogy pipagyújtással küszködött gyalogosan hazafelé tartva, és a sínen állva ütötte el a vonat. A családi emlékezet szerint a nagypapa kártyázni volt a szokásos társaságánál, és éjszaka ment hazafelé a síneken. Miután nagyon rossz volt a hallása, nem hallotta a vonatot, illetve csak már későn.

Az idősebb Szőke károly, a felesége és a leányuk Izabella a drégelypalánki temetőben nyugszanak. Szőke Károlyné, Csadó Lujza 1964. október 16-án hunyt el 74 éves korában. Sírjuk ma is ott található a ravatalozó előtt.

Az idősebb Szöke Károly, felesége és Szöke Izabella sírja egykoron és ma.

Az ifjabb Dr. Szöke Károly a négy Szöke gyerek közül az egyetlen fiúgyermek volt. Az alapiskolát helyben, a gimnáziumot Balassagyarmaton végezte. Ezt követően az ELTE Vegyészmérnöki Karán tanult. Diplomája megszerzése után egy mezőgazdasági talajlaboratóriumot vezetett Füzesabonyban. Ennek megszűnése után füzesabonyi gépállomáson dolgozott, majd a Gödöllői Agrártudományi Egyetem kémia tanszékén tanított egyetemi adjunktusként. 1969 és 1972 között Kubában dolgozott. E három év alatt a családja is vele volt. Kutatómunkája eredményét egy vaskos könyvben adta át az egyetemének. 1977-ben – amikor egy új agrártudományi egyetemet hoztak létre Kubában, Ciego de Arilaban, újra meghívták. Ekkor már csak hat hétre utazott ki a családja nélkül. Szerették volna, ha újra kiköltöznek, de a gyerekek miatt már nem vállalkoztak rá. Ő indította be az új egyetem talajlaboratóriumát és sok előadást tartott. Hazaérkezése után 1983-ban betegsége miatt leszálalékolták, majd 2004-ben meghalt. Két gyermeke született, Lilla és Zsolt.

Dr. Szöke Károly egyetemi adjunktus

A család háborús áldozata: Tuska Mihály

Csadó Erzsébet férjét Tuska Mihálynak hívták. Szolnokról származott. A második világháború idején katonai szolgálatra hívták be. Hírét vette, 1944-ben, hogy megszületett a fia, Ferenc. Mivel már valahol a közelben állomásoztak, nem bírta tovább, s hazaszökött. A család megpróbálta bujtatni, de a tábori csendőrök érte jöttek, s el is vitték, mint katonaszökevényt a tanyáról. Nem is került többé elő, s a család máig nem tudja, hogy hol esett el, mi lett vele. Tuska Ferenc nem is ismerte az édesapját. A mai napig nincs holtta nyilvánítva. Volt egy kislánya is, de az öt éves korában meghalt.

Tuska Mihály és neje, Csadó Erzsébet

A tanya épületei

Az öreg tanya nem a dombocska legmagasabb pontján volt, hanem a falu felé, a tanya észak-nyugati felén. Ez az épület masszív falakból épült. Valószínűleg épp ez lett a veszte. Mint a határnak közvetlen közelségében lévő épület bombázás áldozata lett a második világháborúban. Gáspár Ákos (Szőke Lujza fia) emlékeiben úgy él, hogy az épület már gyermekkorukban romokban állt. A falak leomlott köveit a falubeliek vették meg építkezésekhez.

Az újabb épület tulajdonképpen egy lakóház volt, amely nagy szobából, egy konyhából és egy kamrából állott. Akkor kezdték el építeni a régi Csadó tanya mellé a másik tanyát, amikor Szőke Károly, feleségével, Csadó Lujzával hazaköltözött. Mellette volt egy szinke. Ez egy klasszikus palóc építmény, tulajdonképpen egy tetővel fedett szín a széna tárolására. Még a szekérrel is be lehetett állni alája. A padlására fel lehetett mászni a gyerekek legnagyobb öröme, akik gyakorta ugráltak bele a puha szénába. Az épületegyüttes U alakban helyezkedett el. Középen állt a ház, jobbra a baromfiólak, balra a szín és a nagyállatok istállója. Az egész épületegyüttes merőlegesen nézett a morotvára, azaz az Ipoly holtágára.

A Drégelypalánk község kataszteri telekkönyve az 1948. évi birtokvalósítás alapján már az örökösödés révén felaprózódott birtokot veszi számba.¹ A bejegyzés szerint a a birtok tulajdonosai 1/8- 1/8 részben: Csadó Margit, Lujza, Erzsébet, Mária, Aranka, Róbert, Erzsébet és Schmiedt Erzsébet. Erzsébet valóban kétszer szerepelt. Nem lehet elírás, hiszen férjzett neve: Tuska Mihályné is ott szerepel. Schmiedt Erzsébetről nincs információnk. Tény, hogy az örökösök között szerepel. Lakhelyéül Léva van megjelölve. Gáspár Lujza emlékeiben így szerepel ez az ág: „Schmiedt Erzsébet a rokonság felvidéki ága. Hogy hogyan került az örökösök sorába nem tudom, de Léván élő Bözsi nénivel Anyámak haláláig ápolták a kapcsolatot, látogatták egymást. Én Bözsi néni gyerekeivel Helenával /Tóth Györgyné/ és valamelyest Bélával voltam szoros kapcsolatban halálukig. Helena családjával Deménden él/élt/.”

A tanya új épülete

Két kép a tanya előtt

A tanya a hatvanas években árvult el igazán, mikor Csadó Lujza elhunyt. Az üresen maradt házat lelketlen emberek kifosztották. Gáspár Lujza így emlékszik erre: „Sajnos komoly családi dokumentumok veszendőbe mentek. Ez úgy történt, hogy amikor nagymama meghalt, és mire a család leért, feltörték a tanyát és minden mozgathatót elvittek, a családi papírokat és egyéb dolgokat részben elégették /ki tudja miért/, részben a réten szétdobálva teljesen tönkretette az idő. Így a nagypapa naplója, különböző papírjai megsemmisültek. Emlékszem ezen az iratokon csodálattal néztem a nagypapa gyönyörű kézírását, aláírását és az érdekes pecsétet. Nagyon szép írása volt.”

Az épülettel az időközben Pestre került rokonok nem tudtak mit kezdeni. Eladni nem lehetett, elsősorban azért mert a második erősrámú elektromos távvezeték egyszerűen átvezették a tanya fölött. Az első mintegy százötven kétszáz méterre volt tőle. Ezt követően az épület már lakhatatlanná vált. A család ekkor, mint használhatatlanná vált épületet felajánlotta tévesznek. Tulajdonképpen a termelőszövetkezet már ezt megelőzően is elbirtokolta, s ott tartotta az állatállományát. Tovább rontotta ezzel az eladás esélyeit. Ez a lépés aztán megpecsételte a tanya sorsát, s fokozatosan leépült, míg végül el is bontották a hetvenes évek táján. Lakott benne akkortájt egy Szamák István nevezetű ember. Valószínűleg az állatok gondozója. Ő volt a Csadó-tanya utolsó lakója.

Halászat a tanyán

A tanyától keletre volt egy katonai magasles. A határvédelmi feladatok ellátása érdekében gyakorta látogatták az orosz katonai járőrök is. Néha lőttek is a határhoz túl közel merészkedő halra vágyó lakosokra. A bőséges halfogás reménye ennek ellenére odacsalta a halászokat. Mesélnek egy vadászról, aki puskával lőtt egy óriási harcára. A lelőtt halat a gyerekek találták meg másnap. Nagyobb volt mint a tizenegynéhány éves sihederek maguk. Az oroszok is gyakorta vadásztak csukára. A hihetetlen halbőség miatt szinte mindig sikerrel jártak. A szintén rokon Tuska család tagjai meritőhálóval jártak halászni. Csakúgy, mint a távoli rokon Bátori Éva, ki feneketlen fűzfakosárral folytatott tapogató halászatot, s ő is rengeteg halat fogott.

A Csadó-tanya kincsei

A tanyához több kincs-legenda is fűződik. Az egyik szerint az öreg tanyán, azaz a régi ház romos kőfalai között a család egyik tagja meg is találta az elásott kincset, mikor azonban felbontották a ládát, kiderült, hogy akkorra már elértéktelenedtek a szép számmal előkerült Kossuth-bankók. Mesélik, hogy fehér lett az egész rét a szétdobált bankóktól. Nagy volt a csalódás.

A tanya helyét ma már csak egy homokkőből készült feszület őrzi. Írása mára olvashatatlaná vált, de még dacol az idővel. A környékét alaposan meglyuggatták az építkezésekhez szükséges homok kibányászása érdekében. A legenda szerint ez a feszület is elásott kincs helyét őrzi. A történet azonban arra is biztosítékot talált, hogy ne essék e hely a kincsvadászok áldozatává. A kincset ugyanis tizenhárom macskafejű gyermek őrzi, akik valamennyien ide vannak eltemetve. A néprajztudomány számos hiedelmet ismer a macskákkal kapcsolatosan, s a különböző kultúrákban gyakorta találkozhatunk macskafejű lényekkel. E konkrét történet jelentésének megfejtése a néprajzos szakemberek dolga.

A feszület és mára sajnos olvashatatlaná vált felirata

A Csadó-tanya madarai

Nem feladata e dolgozatnak a Csadó-tanya madárvilágát feldolgozni, de miután ők a terület mai igazi gazdái, nem maradhatnak említés nélkül.

A Csadó-tanya - mint stabil vizes élőhely - még májusban is jelentős fajszaómot mutat fel. Rendszeres itt például a cigányréce előfordulása. Fontos tudni, hogy az Ipolynál nem maga a folyómeder, hanem a víz dinamikája által érintett területek szolgálják a vonuló vízimadarakat. Ezek közül is kiemelkedő az ún. Vecei lapos, a drégelypalánki Csadó-tanya és Nagy-sziget, valamint a honti Irtás-rétek. A legelőkön a tavaszi olvadás után szinte összefüggő sekély vízfelületek vannak, melyek a felsorolt helyeken állapotnak meg. A gazdag madárállományban olyan különlegességeket is megfigyeltek, mint a bakóscinege, a feketenyakú vöcsök, a bölömbika, a vörös gém, a nyári lúd, a kis vízicsibe, a szürke gém, a nagy kócsag, a fekete gólya és a Finnország nemzeti madara, az 50.000 forint eszmei értékű énekes hattyú. Ez utóbbiról álljon itt néhány szép felvétel Papp Ferenc fotói közül.¹

- ¹ Balogh: Drégelypalánk 9. oldal
- ² Forrás: Wikipédia
- ³ Horváth: Nagybörzsöny
- ⁴ Mikszáth összes műve CD-ROM
- ⁵ Lásd: 1 számú melléklet
- ⁶ Nógrád megyei Levéltár XXIV. 207. 13. doboz
- ⁷ U. ott
- ⁸ U. ott
- ⁹ Drégelypalánki római katolikus egyház kereszteltek anyakönyve, VIII. kötet 64. lap., lásd: 2. számú melléklet
- ¹⁰ M. Csósza: Jeles napok 55. o.
- ¹¹ Drégely Palánk községnek felvételi előrajzai 1871. Nógrád megyei Levéltár XXIV. 207. 13. doboz
- ¹² Gáspár Lujza visszaemlékezése
- ¹³ Lásd: 3. számú melléklet
- ¹⁴ Lásd: 4. számú melléklet
- ¹⁵ Földi István: A községi körjegyzők... 124. o.
- ¹⁶ Lásd: 5. számú melléklet
- ¹⁷ Drégelypalánk község adókataszteri iratai 10-148. XV. 2. 27. 7. doboz
- ¹⁸ Forrás: birding.hu

Források, felhasznált irodalom

Az I. katonai felmérés adatai CD-ROM

Balogh Zoltán: Drégelypalánk - Száz magyar falu könyvesháza, 2002.

Földi István: A községi és körjegyzők társadalma és mozgalmi Nógrád vármegyében 1873-1950, Salgótarján, 2001.

Frisch Oszkár családi iratai

Horváth M. Ferenc: **Nagybörzsöny** - Száz magyar falu könyvesháza

M. Csósza Mária: Jeles napok, néphagyományok, Drégelypalánki helytörténet I., 2006.

Mikszáth Kálmán összes művei CD-Rom

A Nógrád Megyei Levéltár jelzetekben szereplő iratanyaga

Adatközlők

Frisch Oszkár (1950) Szécsény, (Szőke Valéria fia)

Gáspár Ákos Budapest, (Szőke Lujza fia)

Gáspár Lujza Budapest, (Szőke Lujza leánya)

Tuska Ferencné sz. Kiss Erzsébet (1948) Drégelypalánk, (Csadó Erzsébet menyje)

Dr. Szőke Károlyné Gödöllő (az ifjabb Szőke Károly felesége)

Mellékletek

1. számú melléklet. Drégelypalánk az I. katonai felmérés térképén

1911

Örvót az Urban

Handwritten notes and a stamp are present at the top of the form.

Név		1187
Állampolgárság	Magyar	1890. évi decemberi 14.
Állampolgárság	Magyar	1890. évi decemberi 17.
A keresztnév anyja		Alojzia, Antónia
Élettér		
Élettér	Magyar	Magyarország
A keresztnév anyja		Csádó Teréz, Antónia
Élettér		Magyarország
A keresztnév anyja		Gyúró, Antónia
Élettér		Magyarország
A keresztnév anyja		Lovag, Katalin, Teréz
Élettér		

Handwritten signatures and a circular official stamp are at the bottom of the form.

2. számú melléklet: Csádó Alojzia, Antónia keresztlevele

3. számú melléklet: Staudinger (később Szöke) Károly keresztlevele

4. számú melléklet: Szöke Károly és Csádó Lujza házasságlevele

574

KERESZTLEVEL
Testamentum de baptismo

Magyar Királyság
Erdélyi Királyság
Sáros Megye
Sárospatak Vármegye
1848. évi
Május 29.

1. A keresztes szülő neve	Szőke Valéria, születésnapja nem ismert, lakóhelye Sárospatak (1826. VI. 18.)	
2. A keresztes szülő lakóhelye	1926. jessius st. Valéria, borbély	
3. A keresztes szülő foglalkozása	asszony	
4. A keresztes szülő vallása	katolikus	
5. A keresztes szülő anyja neve	Szőke István	Leadsó György
6. A keresztes szülő anyja lakóhelye	St. Lőrinc	Sárospatak
7. A keresztes szülő anyja foglalkozása	Férfi	Sárospatak
8. A keresztes szülő anyja vallása	Leadsó István	Leadsó István
9. A keresztes szülő anyja lakóhelye	St. Péter	St. Péter
10. A keresztes szülő anyja foglalkozása	St. Péter	St. Péter
11. A keresztes szülő anyja vallása	St. Péter	St. Péter

Magyar Királyság, Erdélyi Királyság, Sáros Megye, Sárospatak Vármegye, 1848. évi Május 29.

Keresztelt: Szőke Valéria

Keresztelő: Sárospatak Vármegyei Püspökség

Magyar Királyság, Erdélyi Királyság, Sáros Megye, Sárospatak Vármegye, 1848. évi Május 29.

5. számú melléklet: Szőke Valéria keresztlevele

Parázs (vegyes technika)

SZÁZDI SZTAKÓ ZSOLT

Sírrablók

-Psz!!- szólt hátra Melós, amikor Döncike talpa alatt megreccsent egy száraz gally -Úgy jársz, mint egy elefántcsorda.

-Ugyan, ki hhallaná meg, talán a hhalottak? -morogta a háta mögött Döncike.

Melós nem szólt semmit, inkább magában káromkodott egy sort, nem akart most még Döncike érzékeny lelkével is bíbelődni, aki nemcsak szellemileg volt egy nyolc éves gyerek színvonalán, de a lelke is egy kisgyereké volt, és ha megmakacsolta magát, hát akkor nem volt az az isten, aki jobb belátásra bírta volna. Még rá hallgatott, úgy ahogy. A sitten haverkodtak össze, ahova három évre utalták be rablásért. Döncike már akkor bent volt, valami zűrös ügybe rángatták bele a marháját, amiről azt se tudta, hogy eszik vagy isszák, de arra jó volt, hogy a balhét elvigye. Bent aztán cudar dolga volt, mivel a rossz fiúk sportot űztek abból, hogy őt szívatják. Mikor bement, olyan volt már, mint egy rémült kisgyerek, aki még a saját árnyékától is fél. Melós viszont értett hozzá, hogyan kell egy bandában kivívnia magának a tekintélyt, és erre Döncikét találta a megfelelő eszköznek, hiszen a dinoszauruszok közé is beillett volna. Hatalmas testen egy picike agy. Toldi Miklós módjára egy bikával is megvívhatott volna, csak nem volt tisztában az erejével. Hát felvilágosította. Aztán, mikor a legnagyobb pofájú kemény fiút lerendezte, már látszott rajta, hogy mennyire élvezzi, hogy a szerencsétlen csontjai úgy törnek a keze alatt, mint sós pálcikák a kisgyerek kezében.

Némán mentek tovább, a temetőt szinte nappali fényben fűrösztötte a telihold, a zseblámpának majd csak a kriptában veszik hasznát. Biztosra mentek, és egyikük se volt alvajáró, vagy hobbant, aki teliholdkor a temetőt járja. A környék hajdani birtokos családjának a temetőben volt a kriptája, és nekik egy finom megmunkálású, ezüst kardot kellett elhozniuk, amit az utolsó gróffal együtt temettek el, akivel férfiágon kihalt a család, és az özvegy közvetlenül a temetés után el is költözött a környékről, két lányával együtt. Legalábbis ezt mondta az orgazda, akiben egy Öveges professzor veszett el, mert az volt a mániája, hogyha egyszer már megrabolnak valakit, legalább azt tudják, hogy kit.

Máskor nem vállalta volna ezt a munkát, de éppen hogy szabadult, és szüksége volt a zsetonra... Valahol egy bagoly huhogott.

-Hhallottad?

-Mit?

-Hhuhogott a bagoly.

-És?

-Aaki bagolyhuuhogást hall, rövidesen meghal.

Döncike néha kifejezetten idegesítő tudott lenni, de hát minden barátságnak vannak árnyoldalai, bár ő gyakran kifejezetten úgy érezte, hogy az övéknek csak azok vannak. Ugyanis nehéz együtt élni valakivel, akihez képest egy öt éves gyerek maga Einstein.

-Ne nyavalyogj, mint egy babonás vénasszony,- mordult rá, de ugyanakkor érezte, hogy valami különös érzés lesz úrrá rajta.

-Ha akarsz, fordulj vissza, a munkát magam is megcsinálom, de akkor a pénzből egy fityinget se kapsz.

-Jjól van nno,- mondta Döncike sértődötten. -Moondtam én, hogy nem megyek?

-Ne is mondd!

-Aaz embernek még szólni se szabad, -duzzogott tovább Döncike.

Melós hallotta a megjegyzést, de elengedte a füle mellett. Egészen más kötötte most le a figyelmét. A keresztek ijesztő árnyékot vetettek, és hiába mondogatta, hogy mindez csupán babonáság, nem tudott a rossz előérzettől szabadulni.

-Meessze van még?- hallotta a háta mögött Döncike hangját.

-Már nem, megérkeztünk.

Megálltak egy kicsiny épület előtt, aminek a bejáratát rács védte, rajta rozsdás lánc. A bejárat két oldalán két kerub védte a halottak örök nyugalalmát.

-Lássunk munkához. Add ide a feszítővasat!

Döncike előrenyújtotta a feszítővasat, ő pedig beleakasztotta a láncba. Nekiveselkedett, de az ereje kevésnek bizonyult.

-Nem segítenél? -szólt rá dühösen Döncikére -Mégis, mit gondolsz, mért hoztalak magammal?

Döncike átvette a vasat, és nekifeszült, az erőlködéstől hangosan szuszogott, de a lánc hamarosan lepattant. Belökte a rácsot, ami fülsértő csikorgással nyílt ki.

-Één nem megyek be veled, megvárlak itt kint. -mondta Döncike sápadtan, és csuklott egyet.

-Mi van, berezeltél?

-Te is tudod, hogy bent egy varázsló is nyugszik, aki elpuosztít mindenkit, aki a kriptába beelép.

Tényleg mesélte az orgazda, hogy az egyik habókos gróf boszorkánymester hírében állt.

-Ostoba babona, különben is, szükségem van rád bent.

Bevilágított a zseblámpájával a kripta belsejébe, és körbepásztázta a helyiséget. A falba vágott bemélyedésekben tizenkét márványkoporsót számolt meg, mindkét oldalon hatot. Mintha hűvös légáram kapott volna az arcába, amint belépett a kriptába.

-Legalább száz éve nem járt itt senki.

Döncike most nem válaszolt, amit igazán sajnált. Szerette volna beszéddel oldani a feszültséget, amit a kripta nyomasztó légköre keltett benne. Az egyik sarokból denevér szállt föl, ahogy a zseblámpájával odavilágított, és Döncike arcának vágódott, aki hisztérikusan felsikoltott.

-Meenjünk inneen!

-Hülye vagy? Most, amikor itt a pénz, valamelyik koporsóban? Inkább láss munkához!

Döncike vonakodva emelte fel az első koporsó fedelét, de egy csontvázon, amittől Döncike kis híján szívrohamot kapott, és ruhafoszlányokon kívül semmit se találtak. Ugyanígy jártak a másodikkal is. Mikor már az ötödiket nyitották fel eredménytelenül, Melós megfogadta, hogy a következőnél kiszállnak, ugyanis a lidérces környezet és Döncike állandó nyavalygása rá is megtette a maga hatását, és patakban dőlt róla a verejték. Végül a hatodikban, a csontváz mellett ott volt az ezüstmarkolatú kard. Melós úgy csapott le a kardra, mint dögkeselyű a frissen elhullott állatra. Kihúzta a kardot a hüvelyéből, és suhintott egyet vele a levegőben.

-Ezt nevezem.

A zseblámpát le kellett tennie, aminek a fénye egy írásra esett, Döncike olvasni kezdte.

-Haalandó, ki ide beelépsz, soha ne térj vissza az élők közé... - betűzte Döncike a falra vésett szöveget -Úúristen, az átok, elolvastaam az átkot!

Melós eddig a karddal volt elfoglalva, csak most figyelt fel Döncikére, akiről eddig azt se tudta, hogy ismeri a betűket, és bár nem hitt az átokban, ő is szeretett volna minél előbb a kriptán kívül lenni. Valahogy, mintha a levegő is kezdett volna nehezebb lenni itt bent.

-Ne majrézz öreg, mindjárt kint leszünk.

Döncike azonban nem figyelt rá, újból felsikoltott, és az egyik koporsóra mutatott.

-Nnézd, megmozdult!

Valóban, az egyik koporsó fedele pár milliméternyire elmozdult, majd újabb pár milliméternyire... Ennyi már az ő idegeinek is sok volt.

-A francba, gyerünk innen!

Melós a futásnál előnybe volt, mert a lábainak nem kellett akkora testet cipelni, és csakhamar maga mögött hagyta Döncikét, akinek a szuszogását valahonnan a távolból hallotta. Minden erejét összeszedve futott a sírok közt. A temető mintha megelevenedett volna, ijesztő árnyak rémítették, az éjszaka vadjai rikoltoztak. Valahonnan a távolból Döncike hisztérikus hangját hallotta.

-Nem bírook, ne hagyj iiiitt!

Túláságosan félt ahhoz, hogy megálljon, vagy visszamenjen, de hátrafordulni se mert, félt attól, amit láthatna. Ebben a pillanatban kísérteties sikoly hangzott fel, ami olyan volt, hogy egy pillanatra még az éjszaka hangjai is elnémultak. Kétségbeesetten meggyorsította futását, mintha a lelkiismerete elől próbálna meglógni. Már az erdő fái közt járt, de még mindig nem mert lassítani, egyre a fülében visszhangzott Döncike hangja.

Maga se tudta, hogyan került az erdészlakhoz. Az árnyékból kivált egy alak, az orgazda volt.

-A szajré?

Megrázta a fejét.

-Nem hoztam el, az a hely el van átkozva. A társam ottmaradt.

A másik dühösen káromkodott.

-Most visszamegyünk a társamért. -mondta Melós.

-Elment az esze? Azért fizetek maguknak, hogy ideszállítsák az árut.

Melós megragadta a másikat.

-Visszamegyünk, érti?

Az orgazda riadtan pislogott apró szemeivel.

-Jól van. Legalább elhozzuk a kardot.

Visszatérve, nyoma se volt az előbbi kísértetjárásnak.

-Ha átvert, keservesen megbánja.

Melós idegesen rákiáltott.

-Pofa be, nem vertem át!

-Nekem mindenképpen kell az a kard, vezessen a kápolnához! -követelte a másik.

Melós vonakodva, de eleget tett a felszólításnak. Legszívesebben megkereste volna Döncikét, hogy aztán soha többé a környékére se szagoljon ennek az átkozott helynek. Amint a kápolnához értek, Melós megpróbálta belökni a rácsot, de az nem engedett. Jobban megnézte, és a lánc ott volt a helyén. Tekintete találkozott az orgazda vádló pillantásával.

-Ne próbáljon meg átverni! -sziszegte a fogai közt.

-Esküszöm, az előbb még nyitva volt.

-De azóta ugyebár a szellemek visszazárták. -mondta az orgazda gúnyosan.

Melós dühösen faképnél hagyta, így a másik átkozódva ugyan, de kénytelen volt követni. Döncike nyomait kereste, és mikor rátalált, azokat követve eljutott hozzá. Két sír között feküdt, arccal előrebukva, kezeit a tarkóján összekulcsolva, mintha védeni akarná a fejét. Melós lehajolt és megfordította. Az arca össze volt karmolva, tágra nyílt szemeiben valami földöntúli rettegés, a halál letörölhetetlen stigmájaként.

Bûvölet (vegyes technika)

SZÁJBELY ZSOLT

360 fok

körbe mindig kezdetbe

soha máshova

újból

a vég felé

és

vissza (bizonytalan)

az

időzítés

mindig

pontos

akár a Halál

és Te

és Én

és Mindannyian

egy kör sugarán (r)

hajlongunk az Élet

úragondolása felé

inga!!

most már

tudom

nincs

megállás-

ni

nd

en

él

et

cs

up

án

ön

ma

gá

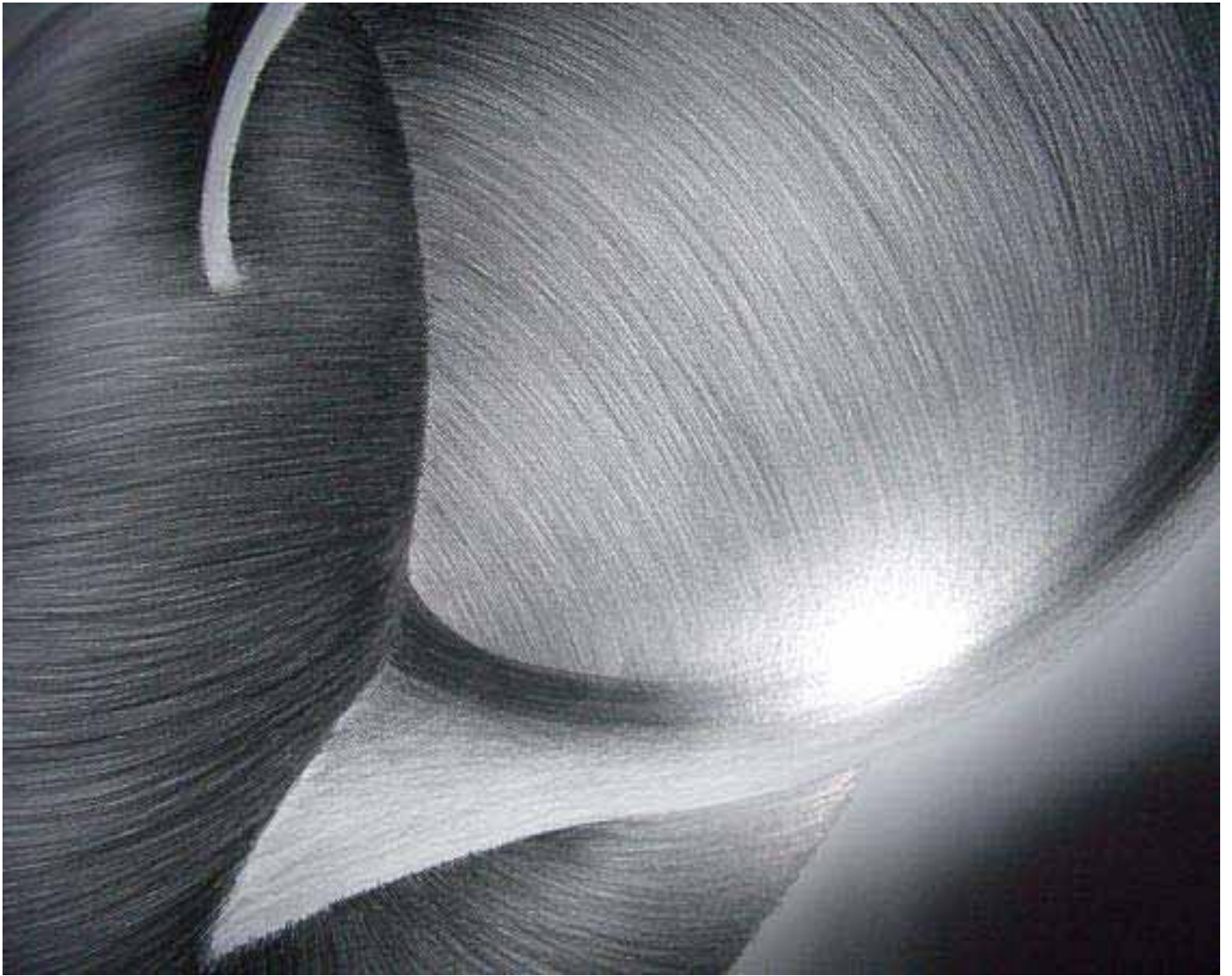
ba

ha

jo

h

at...

Csiga (részlet, grafitrajz)

MAGDÁS EMŐKE

Vigasz

Reggel az ébredés. Egy új nap kezdete. Lehetőség arra, amire vágysz, vagy menekülés attól, amitől tartasz. Ma ismét megváltozhatsz, lehetsz jobb is, lehetsz szebb is, lehetsz sikeresebb is. Ne szalaszd el. Ott a lehetőség a reggelekben. Amikor tükörbe nézel és eldöntöd, hogy ma minden más lesz. De vannak napok, amikor mégsem sikerül.

...Felkelek. Élek, mert élnem kell. Bár nem én kértem és nem én választottam, de akkor is.

Élek a napok forгатagában. Suhan fölöttem az Idő. Járok – kelek, iparkodok a munkám után és igyekszem, hogy jó legyek benne. Vannak dolgok, amik megérintenek.

Magány. Ezt sokszor érzem talán, amikor az ágyamba huppanok, és elmúlnak a nap hangjai. Bánat. Ezt is érzem, amikor valami nem sikerül. Amikor valami mindig megdől. Amikor valami kiment a fejemből. Amikor valami elillant, és későn vettem észre. Kötelesség. Tessék, vagy ne tessék, de meg kell tenni. Teszem. Szakadatlanul. Örömök. Ezt is érzem, amikor csillognak a gyermekszemek vagy édesanyám átölel és azt mondja, hogy: „kincsem”. Vagy amikor a nagyit meglátogatom, és ő megpakol minden földi jóval. Terhek. Egy idő óta nyomják a vállaimat. Egyedül cipeltem. Könnyek. A gyerekek még tisztaszívűek és sokat sírnak. Akkor én is sírok velük. De csak titokban, hogy ne lássák. Nekem nem szabad. Nekem más feladatom van. Naponta le kell töröljem a könnyeket a kislányok rózsás arcáról. Szükségem van a kezeimre.

Néha soknak tűnnek a dolgok. Néha nem érzem a gombócot a torkomban. Néha szeretetlen, üres és hideg vagyok. Néha fáj az élet. Aztán azt gondolom, hogy bárcsak átaludnék mindent. Ma a szemembe kacagott a Magány, a Bánat, az Idő, a Kötelesség, a Terhek és összenyomták a vállaimat. Elhitették velem, hogy egyedül vagyok. Ma volt az utolsó csepp. De akkor Isten leült mellém, a vállamat nyomók szemébe kacagott és mondta nekik, hogy nem vagyok egyedül. Aztán Ő törölte le a könnyeimet. Szükségem van a kezeire. Elővett egy másik poharat. Az utolsó cseppeknek. Mindig lesz nálam ezentúl egy másik pohár.

Éjszaka

Csend.

Magány.

Szívdobbanás.

Álom.

Sóhaj.

Pihégés.

Ütemes légzés.

Lebegés.

Mámor.

Elnémul a város, az emberhang, az utcazaj, az autóduda...

A legérdekesebb szakasza a napnak. Egy lélekutazás. Legszebb a kezdete, amikor eltűnnek a narancsfelhők és a lusta, barna sötétség a fák közé kúszik. Suhan. Ellep. Eltakar.

Fölerősödnek a szív hangjai.

Az óra titkoltakja.

A macska dorombolása.

Zizeg az istállóban a szalma.

Alszanak a tejillatú kisbabák.

Van benne valami misztikum. Amikor csak te vagy ébren. Azt gondolod, most te örködsz a világ fölött... az éjszaka egy kicsit az elválás is. Elköszön az anya a gyermekétől. A szerelmes a párjától.

Jó éjt anya. Jó éjt, kedvesem

A testek egymás mellett pihegnek, a szívek egyszerre dobbannak, az izmok feloldódnak, az arcok kisimulnak, a kezek nem kapaszkodnak görcsösen... de a lelkek... azok nagyon messze szállnak olyankor.

A saját kis világukba. Az éjszaka a titkos gondolatok tárháza. Vágyódás oda, ahova nem juthatsz el nappal. Lehetsz anya, óriás, mozdonyvezető, feltatáló, koldus, zseni, vándor, világiáró vagy titkos szerelmes. Nincsenek már távolságok. Nincsenek korlátok. Repülhetsz álmodban a város fölött. Akár. Álmodban szól hozzád az Isten. Simogatja az arcod. Nincsen semmi baj... reggel kapsz egy új lehetőséget. De most pihenj. Rakd le a terheid még az álom küszöbén. Ne cipeld magaddal a gyöngö vállaidon... Kell neked ez a megnyugvás. Pihenj.

Hunyd be a szemed.

A távolságot, mint üveggolyót, megkapod.

Felveszem a hétmérföldes csizmám és lábujjhegyen ott termek nálad. Betakarlak a vágyaimmal és a mosolyommal. Ma éjjel én őrzöm az álmodat.

Találkozások

Tiszta ünnep az élet. Olykor.

Vannak kapcsolatok és vannak találkozások, amelyekben nincsenek köznapi érzések és nincsenek köznapi hangulatok. Minden pillanat egy ünnep. Egyetlen darabkája és egyetlen töredéke sem unalmas.

Ezek azok, amelyek fölülmúlják a legnagyobb szerelmeket és legtisztább barátságokat is.

Mostanáig sosem fordult elő eddig velem az a csoda, hogy lépkedek valaki mellett és otthon érzem magam a lelkében. A szemében. A pillantásában. Az ölelésében. Nem félek, hogy félreérti a szavaimat és a gesztusaimat. Amikor ugyanazok a gondolataink, egyformák a mozdulataink és egyszerre lépkedünk a macskaköves utcákon. Egyszerre nézünk egymásra és a szájunk szegletében egyszerre bujkál meg a mosoly. Otthon érezzük magunkat egymás szemében. Nincs semmi fészengés, semmi bizonyítási vágy és nincsen félelem, hogy mindjárt elsuhan mellőlünk, ha nem varázsolunk valami nagyszerűt de most rögtön... Jól esik a csönd. Értjük egymás dallamát is. Ugyanarra a dalra egyszerre remeg a lelkünk. Elolvadunk egymás ölelésében. Ilyenkor minden olyan, mintha először történe velünk. És azok a helyek, ahol járunk, a mi helyeink lesznek. Minden utca egy emlék...

Te vagy nekem az első. És ez nem a sorban lévő első jelent, hanem más. Jó elsőnek lenni. Az első mindig felejthetetlen és egyben utolsó is. Odaadjuk magunkat és kiüresedünk teljesen. Ilyenre csak egyszer és csak egyetlen egyszer képes az ember valakivel. Mert a kapcsolatok jönnek-mennek. Valahányszor megismerünk valakit, megtelítődünk élményekkel, hangulatokkal és megismerésekkel. Sokszor keresünk, találunk, elvesztünk, elengedünk, eldobunk, megkeresnek, megtalálnak, elvesztenek, elengednek, eldobnak... és végül minden kapcsolatban ott az elválás gondolata is... mindenki hordoz és elvisz belőlünk valamit tovább: egy szót, egy mozdulatot, egy csókot, egy ölelést, egy emléket. De ezeknek a dolgoknak csak egy darabkáját. Az „első” viszont mindent visz. Nem azt az egy csókot, nem azt az egy emléket és nem azt az egy ölelést, hanem a csókot, az emléket és az ölelést. Bennünket. Teljesen. Élünk tovább - de már csak őbenne. Így lesz teljesen felejthetetlen.

És torokszorító is. Kell valami egetrengető türelem és erő, hogy elviselhetővé váljék ilyenkor az elválás. Hogy megtaláljuk újra a helyünket. Hogy tovább éljük a hétköznapiakat és el tudjuk viselni azt, ami nem ő. A hiányt.

Jön már az autó. Intünk, indulunk, megyünk. De én visszavárlak. Tudod. Mindig.

A viselkedésről – anya tudja!

Az élet legfontosabb dolgait mindig az édesanyánktól tanuljuk, és nem valamilyen iskolában, egyetemen, tanfolyamon. Csak egy édesanya tud bennünket, cseperedő kisembereket megtanítani erre. Az édesanya tud csak embert formálni a tisztaszívú, romlatlan lelkű gyermekből. Csak ő tudja, mik kellene az emberséghez. A jó élethez. Nem a tudás, nem az élelmesség, nem a huncutság és nem valamilyen rafinéria. Nem.

Egyszerű dolgok ezek: Köszönj szépen a néninek és a bácsinak! Engedd előre az idősebbeket az ajtón! Mondj igazat mindig, ne hazudj! Figyelj oda, amikor mondanak neked valamit!

Beszélg hangosan és érthetően! Ne vágj senki szavába! Ha valamit kapsz, köszönd meg szépen! Ne ugrálj a lépcsőkön! Ne siess, ne rohanj, nézz körül! Moss kezet evés előtt!

Pakolj el magad után! Ne csapkodd az ajtót! Tedd a helyükre a játékaidat! Kérj mindig, soha ne vedd el, ami nem a tiéd! Nézz a szemembe, amikor velem beszélsz! Húzd ki magad, járj egyenesen! Segíts a néni csomagját vinni, fogd meg a szatyor egyik fülét! Kérj bocsánatot a kislánytól, akit megbántottál! Nem szabad ütni a játszótársadat! Vigyázz a tisztaságra! Ne köpködj és ne szemetelj az utcán! Ne irigykedj! Ne ordibálj! Ne szemtelenkedj! A takarítónéninek is köszönni kell! Kérj bocsánatot apukától! Köszönts fel a nagyit, ma születésnapja van! Hallgass a nagypapára, az öregeknek is igazuk van! Kapcsold ki a hangos zenét, néha kell a csend is! Kopogtass, mielőtt belépsz valahova! Töröld meg a lábad! Öltözz fel rendesen! Fogd meg a testvéred kezét és szeressed! Oszd meg velem a játékaidat! Becsüld meg a mások munkáját! Légy illedelmes! Ne lökdösődj!

Nekem ne beszéljen senki a környezet befolyásáról. Hogy azért lettünk ilyenek meg olyanok, mert erre tanított minket az élet. Nekünk az elején tökéletes társaságban volt részünk. Menjünk vissza néha, és kérdezzük meg, hogy kell.... Egyszerű ez, kérem szépen, roppant egyszerű.

Az jutott eszembe, hogy...

.....semmi nem fölösleges.

Nézem a nagy kupacot az ágyamon. Könyvek, lapok, régi levelek, fotók, gyetyák, csuprok, faragott kisvonal, faragott kishajó, egy megszáradt, öt éves pogácsa, svájci óra, piros nyelvű kiskanál (legkedvesebb, kocsmából elcsent emlékem), kopott füles nyúl, a 24 éves ferde szemű, halványbarna mackóm, ami egész kicsi korom óta hozzám nőtt, és elválaszthatatlan tőlem (nem azért ferde szemű, mert kínai, hanem mert leszakadott róla a szemecskéje, és én varrtam fel csodás tehetségemmel)... Az én életem alkatrészei. Mindent összehordtam, amit hordani lehetett.

A Kárpátok minden régióját idegyűjtöttem a szobámba. Kő a Medve-barlangból, kő a Madártemetőből, kő a Gyilkos-tó mellől, a Cenk-hegyről, a Sólyom-szikláról, toboz a Vigyázóról, virág a Csiksomlyói dombról...ha egyberaknám kupacba és leugranék a közepéről, bizonyára eltörne valamim (ahogy édes jó anyám mondja).

Azon gondolkodom, hogy az ember miért ilyen gyűjtögető fajta... de csak a városi ember. Jobbára. Az egyszeri, vidéki ember nem sokat gyűjtöget efféle kacatokat. Lényegében bármit képes volnék tovább adni a rongyaim közül is. Eszméletlenül sok fölös rongyom van. Nem hordom őket, de velem kell legyenek, mert lehet, hogy egyszer mégis megkivánom...és ha nincs, akkor rossz.

Összehalmozunk mindent, ami nem is kell, de emlékeztet valamire. Egy helyre, ahol jártunk és jó volt ott. Egy emberre, aki épp akkor velünk volt. Egy hangulatra, ami pont akkor körülvett minket. Hazahordtam Erdélyt. Kövek, tobozok, virágok...nekem sokat jelentenek. Egy egész nyár emléke. Instant-boldogság. Teszem-veszem őket, és aztán az otthonom szerves részei lesznek. Személyesek. Ha beillesztem őket akármilyen idegen helyre, akkor máris olyan, mintha egy kicsit otthon lennék. Erről is, arról is eszembe jut valami. Egy ember. Egy hangulat. Egy város. Egy erdő. Egy szikla. Egy illat. Hangok. Dallamok.

A májuszínű körül az, hogy a családdal kirándultunk a Cikói szorosban és egész nap esett az eső. A piros nyelvű kiskanálról az, hogy a Krajczár nevű kocsmában ültem egy aranyos lánybaráttal és cseverésztünk hajnalig. Szép éjszaka volt, kávé, fahéj és kekszillatú. Scorpionst hallgattunk, Pink Floydot és Edith Piafot. Je Ne Regrette Rian....nem értem, mit énekel, de olyan szomorúan teszi, hogy melankolikus lesz tőle a hangulatom. Énekelhetne virágos rétekről vagy szédelő bohócokról, pezsgőbuborékokról vagy akármi másról, akkor is libabőrödzik tőle a hátam...ránézek a kiskanálra és rögtön eszembe jut az érzés. A lánybarátom már messze kószál, talán nem is jutok már eszébe...de a kiskanál mindig emlékeztet arra, hogy volt egyszer hol nem volt, volt egyszer egy szép este...Dobozolom az emlékeimet. Hurcolkodom tovább. Másik albérletbe, új, idegen falak közé. Ahol újra otthon leszek. Mi lenne velem nélkületek?

Piros nyelvű kiskanál...ma ezzel kavargatom a fekete teát, behunyom a szemem és ideképelem magam elé a mosolygós, napillatú nyarakat. Mindjárt szebb az este...

Pótolhatatlan

Március van. Tavaszváró a hangulatom. De hiába, mert a tavasz az mindig késik.

Ma ugyanis egész nagy hóvihár kerekedett ki, az emberek hanyatt-homlok rohantak behúzott nyakkal, ki hova tudott az égszakadás elől. Én is épp az iskolába tartottam. Bandukoltam végig a nyomornegyeden (érdekes része a városnak: a töltés mellett húzódik és süllyednek a panellek, az ablakok meg teljesen hiányoznak) és jött velem szembe egy leány. Kecsesen lépkedett és mosolygott. Megnéztem közelebből. Ragyogtak az ultramarinkék szemei és játszott a hajával a szél. Ritkán látok mosolygós embereket az utcán. Amikor én megyek valahova és kinn vagyok a forgatagban, akkor mindenféle dallamok jutnak eszembe. Pörgősek, lágyak... s a dallamra lépkedek. Lehet, a leánynak is eszébe jutott egy szép dallam...s azért mosolygott. A mosolygásról aztán eszembe jutott valami egyéb is. Vannak emberek, akik állandóan mosolyognak.

Ők hordozzák a napfényt mások számára. A napillatot. Van nekem is egy ilyen mosolygós barátom. Egy ideje hozzám tapadt: a gondolataimhoz, a mindennapjaimhoz. Nem tudnám megmondani hirtelen, hogy mikor toppant be az életembe... talán nem is olyan régen, de mindig olyan természetes, amikor együtt vagyunk. Naponta emlékeztet arra, hogy süsü vagyok. Ezt különböző formákban adja tudtomra. Igaz, még soha nem találkoztunk, neki is csak az arcát láttam párszor és néhányszor hallhattam a hangját...de tudom, hogy milyen a lelke. Szép. Érzékeny. Lebegő. Tiszta. Gáláns. Egészen tapintatos. Soha nem rohan le. Mindig itt van, amikor kell. Nem zakatol a bolondságaim miatt. Azt mondta, ha egyszer arra vetemednék, hogy világgá menjek, ő lesz az útítársam. Van ennek a kapcsolatnak egy könnyűsége. Nem közönséges. Soha nem tör be a szabadságomba. Mindig megvárja, amíg én is készen állok arra, hogy megosszam vele a napomat. De ha mégis rohanok vagy éppen szeretetlen vagyok és hideg, akkor is vár. Türelemmel. Meg olyan kishercegesen, ahogy ő mondta az elején: „Először leülsz szép, tisztas távolba tőlem, úgy, ott a fűben. Én majd a szemem sarkából nézlek, te pedig nem szólsz semmit. A beszéd csak félreértések forrása. De minden áldott nap egy kicsit közelebb ülhetsz...” Most már egymás mellett lógatjuk a lábunkat. Csökkent közöttünk ez az egész nagy távolság és épültek közénk szeretethidak. Naponta megtesszük az utakat egymáshoz. Remélem, még nagyon sokáig... Kivirágzik tőle a lelkem. Mosolygós lesz a szemem.

Vannak emberek, akik azért vannak, hogy mások létezni tudjanak. Ő ilyen. Pótolhatatlan.

Kudarc

A sarkon várt rám. Hideg volt, összeszorította az öklét és behúzott nyakkal állingált az épület előtt. Siettem. Nem tudtam leplezni a mosolygásom.

-Régóta vártam önre. – mondta.

Pedig nem késtem. Ő jött hamarabb. Fürkésztem az arcát, hogy vajon most mit gondolhat. Csendben lépdeltünk egymás mellett, ő félszeg volt és megszeppent. A szél belebújt a kabátom alá és megrázta a csontjaimat. Összerezentem. Nem voltak előre betanult szövegeim, pedig készültem erre a találkozásra, hogy végre megnyílik előttem és lerántom róla azt a fekete titkot, amibe búrkolózott. Egy lokálba vitt. Már a harmadik sörét itta, le volt foglalva az asztal. 16 éves. Nekem egy sör a fejembe szokott szállni.. ő meg 16 éves és a harmadikat issza. Józan a szeme. És hideg.

-Tessék – intett, hogy üljek le, aztán rágyújtott egy cigarettára és nagyot szippantott belőle. A cigaretta füstje kacskaringózott az áporodott levegőben. Szórakozottan fújta a karikákat. Egyet elhessegettem és belekezdtem a mondókámba.

-Én már régóta figyelek. Csak megérteni akarlak. Nem itélkezni jöttem. Felejtjük el a státusokat. Én ma este nem vagyok tanár és te sem a diákom. Tekints reám barátként.

Fura, gúnyos fintor jelent meg a szája szélén majd legyintett egyet a kezével.

-Ajánlom a beszélgetés könnyebbsége végett a tegeződést. – törtem meg ismét a csendet. Körülnéztem. A sarokban munkásemberek kártyáztak és hümmögve eldörmögték egymásnak a hét fáradalmait. A pultos szájátva bámulta a meccset és fel-felhorkant, amikor majdnem kapura ment a labda.

-Érdekes, hogy eljöttél. Miattam. – szólalt meg hirtelen. – Pedig nem is értem, hogy miattam miért kellett...

Hallgattam. Hagytam, folytassa tovább.

-A szüleim vallásosak. Én utálok Istent. Nem tagadom meg, mert ha hiszek a Gonoszban, Istenben is hinnem kell. Egyébként meg mindenkit utálok. Anyámat is. A társaimat is. Mind gyerekek. Semmit nem értenek az élet dolgaihoz. A lányok is csak vihorászni tudnak, a fiúk meg... – aztán legyintett egyet. Majd provokatívan belebámult a szemembe. – És téged sem értelek. Hogy miért jöttél. Nem mindegy az neked, hogy mi van velem? Úgyis elmegyek. Utálok az iskolát is. Még két évem van hátra, aztán vége. Erről senki nem tud lebeszélni.

-Két év...miből? – kérdeztem valami rosszat sejtve.

-Az életemből – válaszolta. Olyan természetesen. – Az én sorsom már eldőlt. Három éve belekeveredtem egy társaságba. Nem fogok tudni kimászni belőle, nem engednének. Megölnének. Öngyilkosságba hajszolnának. Éjjeleket nem alszom. Csak vegetálok. Űldöznek a démonjaim. Látomásaim vannak. Anyámat is képes volnék eltenni láb alól, ha alkalmatlankodna. Téged is. Mindenkit.

Futkorászott a hátamon a hideg a történetétől. Próbáltam meggyőzni erről is, arról is. Hasztalanul. Aztán jól elakadt valahol a beszélgetés és csüngött a levegőben a mondata...két év múlva meghal. Elszántan mondta. Sirtam érte legbelül. Még mindig hideg volt és közönyös. Majd mesélt nekem. Mindenfélét. A drogokról, az alkoholról, a megfeneklett életéről, a züllésről, a társtalanságról.

16 éves. Napjainkban az emberből nem lesz felnőtt, megmarad gyereknek. A 16 évesek hidegen és közönnyel tekintenek a világra. Az érték nem érték, a szeretet ócska érzés, lányoknak való. Baktattunk a hidon, majd megálltunk a sarkon. Toporgott. Valamit mondani akart, láttam rajta.

-Egyedül vagyok, értsd meg. Akkor is egyedül vagyok, amikor ezer ember vesz körül. Világéletemben egyedül voltam és egyedül is maradok, ezen senki nem segíthet. Megtanultam, hogy magamnak csak én lehetek.

Természetes egyszerűséggel mondta. Nem lemondóan és nem sajnálkozva. Hanem úgy, mintha ez a világ legmagátólértetődőbb dolga lenne. Megigértettem vele, hogy megkeres, ha beszélni akar. Ha valami baja van. Látszott rajta, hogy nem érti, de jól esik a lelkének. Csendben váltunk el, tétován... hosszú ideig toporgott, aztán elindult a taxiállomás felé.

Azóta nem láttam. Nem jön be órákra. Üres az ablak melletti hátsó pad.

Sirva mentem haza. Beletörödni abba, hogy az ember nem segíthet – ez a legnagyobb kudarc. Nincs az a leány, nincs az a barát, aki segíteni tudna. Belenyugodni abba, hogy talán nem is kell a segítségem. Esztelen vergődés. Örök megoldatlanság. Pedig erre tettem fel az életem. Lelkeket menteni. Mégsem sikerült. Adjatok egy varázspálcát...

Üres kézzel...

Emlékszel? Űltünk a parton és néztük a nagy hömpölygő folyót. Aztán nagyokat séláltunk a nyári alkonyatban, tücsökcirregős réteken... Egyszer, emlékszel, homokot cipeltél nekem, mert át akartam ültetni a virágjaimat és nagyokat neveltünk, amikor egy hangyabolyba markoltál és megcsipték a kezedet. Emlékszel? Szeretted a meséket hallgatni a régi recsegős lemezjátszóról. És emlékszel? Egyszer ünnepélyesen bejelentetted, hogy én vagyok a legjobb barátod. Én hittem neked. És arra, hogy szóról szóra idézgettünk egymásnak József Attilát, és a szavaival válaszoltunk egymásnak... aztán emlékszel, amikor együtt álmodtunk egy ebéd párologó illata fölött padlásokról, kávéházakról, szénailatról és gyümölcsfákról, káprázatokról és felhőkbe búrkolózott napokról?

És emlékszel... hányszor megígérted, hogy eljössz délután és én mindig csak vártalak... órákig vártalak és nem jöttél... aztán felbukkantál napok, hetek múlva... előkerültél a kis világodból... abból a titokzatosságból, ami előtt nekem meg kellett hajolnom, mert soha nem engedted be azon az ajtón... aztán emlékszel, visszakérted minden ígéretedet, mert Te nem birtad az idő múlását és féltél a változásoktól...

Ma, hosszú évek után megláttalak az utcán. Siettél. Abban a hosszú kabátodban, amiben mindig úgy festettél, mint egy gróf. Vártam, hogy észreveszel. De a te szemed messze volt... valahol, a fejem felett...

Szárnyaid vannak. Le akartam törni egyszer őket. Te megmutattad, hogy nem szabad. Senkinek nem szabad. Hagyni kell, hogy szálljanak a lelkek. Mert a lélek olyan, akár a tavaszi szellő. Szárnyalhatsz vele, de csak egy ideig.

Megtanultam, hogy csak a balga mondja azt, hogy ez az ember, ez a gyermek, ez a ház, ez a barátság, ez a szerelem, ez a könyv az enyém.

Ismét mondom: semmi nem a tulajdonunk. Még önmagunk sem. Ne zárd a tenyeredbe a kincseket. Bánj velük mindig finoman. Akárcsak egy lepke szárnyaival.

Az emlékeket... azokat őrizzed, de a lelkek partjai között mindig legyenek távolságok... és a szeretet vize mossza össze csak őket.

Az emlékeidet pedig kössed szépen csokorba és vedd elő néha, ha túljutottál már életed delén és minden kicsordult a kezedből. Úgy mindig megmarad minden. Nekem elhiheted.

Egyszer majd...

Ékszer a lelked,
Gyermek, hova rejtselek?
Ékszer a lelked,
Félek, eltöröm fényedet.
(Kimmowak)

Nekem olyan kincseim vannak, mint senki másnak.

Ékszer a lelked...

Nekem. A barátságod is az. Ékszer.

Sose feledd. Emberből vagy.

Tudnod kell égre szegezett tekintettel és tárt karokkal járni a világban.

S egyszer megtanulod majd azt is - ahogy én megtanultam - hogy kockázat nélkül semmi nincsen és a jó is mindig várat magára. És azt is megtanulod, hogy a dolgok úgyis a helyükre kerülnek és minden természetes egyszerűséggel megoldódik. Megtanulod, hogy semmi nem örök, és az érzelmek is mindig változnak. Ha beléptünk egymás lelkének ajtaján, és elfogadtuk, amiket ott találtunk, akkor mindent megnyertünk. Ha pedig mindent megnyertünk és nem bírjuk megtartani, nem vagyunk méltóak hozzá. Felelősek vagyunk ezekért a dolgokért is. Mert aki megtalálta a barna földben a gyémántot, de nem csiszolja, nem megérdemelt a megtalált gyémántra. Aki elnyerte a kézfogást, de a simogatásból már nem kér, nem méltó az elnyert kézfogásra.

Megtanulod egyszer azt is, hogy amint az érzelmek nem nőhetnek, hát úgy fognak majd csökkenni, és emelt fővel kell ezt elfogadni, nem gyermekies kétségbeeséssel. Megtanulod azt is, hogy a szálak csak akkor fonódnak össze mindörökre, ha nem a vonzódás vagy a szerelem fonalából vannak összerakva, hanem a szükségéből. Azért, mert kell. Vannak dolgok, amik kellenek.

Rossz gyermek

Egy kicsit durván játszottam.

Összetörtem a szereteted és szétdobáltam életem szőnyegén. Aztán durcásan félrevonultam, hogy egyedül legyek.

Te figyeltél egy ideig, aztán bejöttél a szobámba, egy kupacba hordtad a darabjait, megragasztottad és újra odaraktad eléem.

Ne tedd.

Gyermeknek nem való.

Bizony

Van, aki elmegy,
van, aki itt marad.
A haladó nevet,
a haladó feled,
ha nincs is kézbe kéz.
Az ittmaradó ir,
És néha-néha sir,
És néha messze néz...
A mese vége mégis
Örök-szomorú, szent-egy:
Van aki itt marad,
Van, aki elmegy.
(Dsida)

Eszembe jutott a nagypapám.

Mindig eszembe jut, amikor esik az eső és egyedül vagyok. Az esőről pedig az elmúlás jut eszembe, nem tudom, miért. Meg az őszről is. Amikor elterül a nyirkosság, és a város tele van hatalmas tócsákkal.

Sárba zuhant ma is a nap.

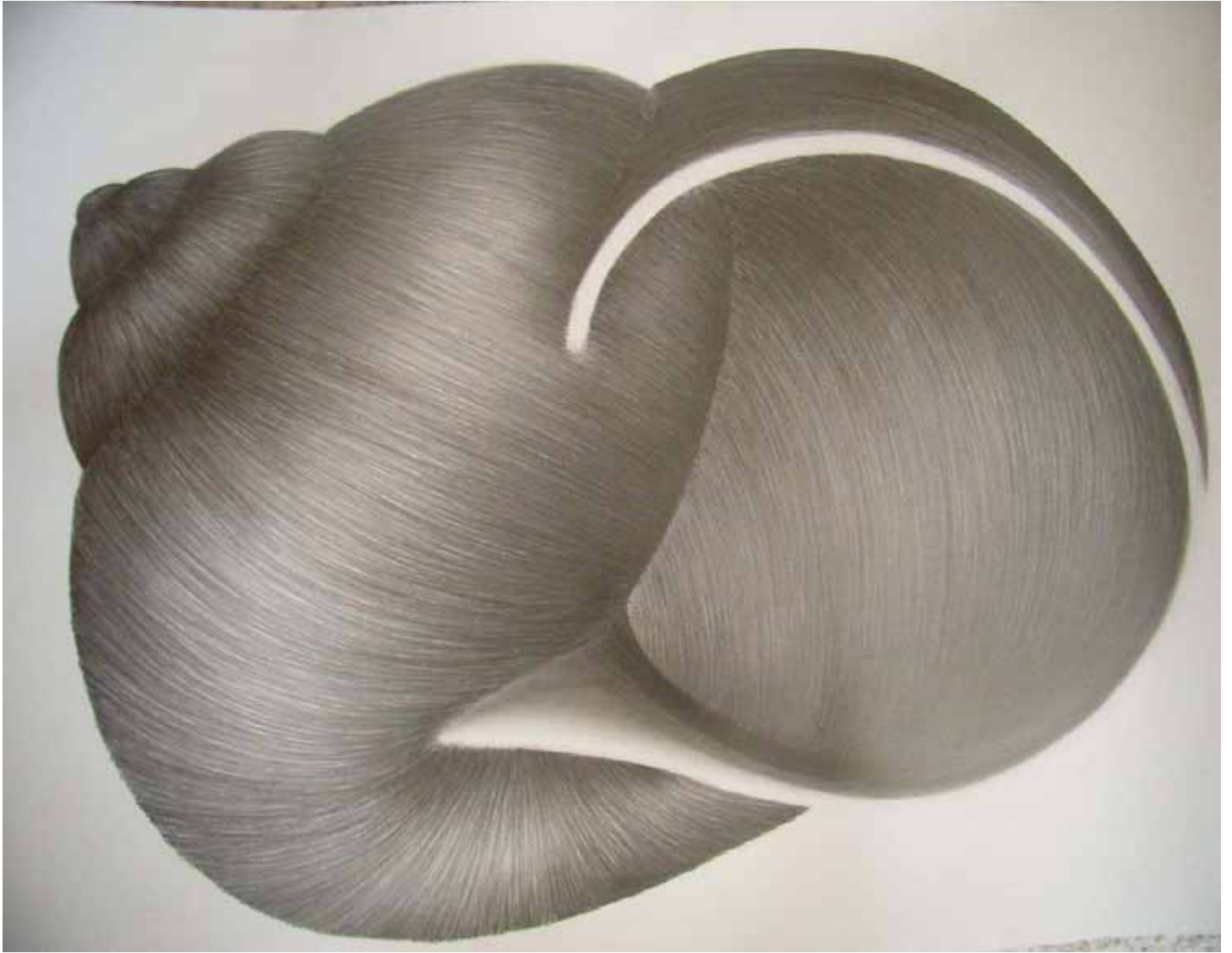
Néha azért hiányzik ám az "öreg", mert hát minden jóra való gyermeknek van egy rendes nagypapája. Tanítóbácsi volt, azt mondják. Meg mondtak még mást is róla, legendák születtek az alakjáról a kicsi faluban, ahol élt. Mindig jókedélyű volt, és nem szerette a románokat. Oláhoknak titulálta őket, s nem is értette rendesen a nyelvüket. Ő tartotta fenn a háztartást, amíg a nagymama a kommunizmus idejében a kollektívánál dolgozott a nagykutyáknak. Könyvelő volt, és nem szerettek, mert nem engedte, hogy sikkasszanak. A nagy a munkájának élt. Éjjel-nappal. Addig meg a nagypapa főzött, mosott, takarított, kenyeret dagasztott és nevelte a négy gyermeket. Furcsa asszony volt a nagymama. Nem szerette az ünnepeket. Egyszer nála töltöttem a karácsonyt és kukoricát morzsoltunk egész éjjel. A templomban mindig saját helye volt és nagyon szépen énekelt. Abban az időben szokás volt, hogy minden családnak helye legyen a templomban, és a betévedő idegenekre furcsán néztek. Ott is viritott a nevünk a jobb oldali harmadik padsorban. Minden vasárnap annak rendje s módja szerint felsorakoztunk, és a mise végén a nagypapa mindig betért egy "kupicára" a kocsmába, ami a templommal szemben volt. Hát persze. Falun így van, hogy minden templom mellett van egy kocsmá is. Áldás itt, áldás ott, a pálinka meg dukál a férfiembernek.

Voltak szép nyaraim is. Amikor utoljára ott jártam, az udvaron csönd volt, és ez igazából lehangoló, bármennyire is szép a fű. Vidéken a füves és csöndes udvar a szegénységet jelentette.

Egykor mindenféle állat lakott nálunk: kiscsirke, kisborjú meg ugribugri bárányok, nagy volt nyüzsgés, a jövés-menés, s mire én ébredtem, az udvaron már minden állat kint reggelizett. Egyszer felmentem a padlásra és találtam egy doboz megsárgult papírt az ő keze írásával. Azóta őrzöm. És nem csak azt. A mosolyát is Szomorúság mosollyal néz vissza rám a fényképről. Az én nagypapámról azt hittem, hogy ő a legerősebb ember a világon. Jó erős, kérges keze volt és nem beszélt sokat. Aki megjárta a hadak útját, az mindig nagyon hallgatag.

Nem értettem soha bizonyos dolgokat. Például azt sem, hogy miért nincs az emberben elég életösztön, ami köztünk tudná tartani, és azt sem, hogy miért kell önként eldobnia magától. Hogy meg tudom-e valaha bocsájtani neki? Nem tudom.

Van aki elmegy...s van, aki itt marad.

Csigaház (grafitrajz)

PÉTER ERIKA

Vak fényen átragyogj

Hiába a kence, korhadnak az évek,
rozoga falakon a most mögé nézek.

Jó volna érteni, elhinni a jövőt,
délutánba látni, futni a múlt előtt.

Fárasztó az élet, a napok színvakok,
szemem gézbe kötve, világtalan vagyok.
Ne írj, és ne olvass, ne dogozz ma semmit,
a médiaszöveg meglátod felpezsdít.

Kezemben a mobil mosolygósan csörren,
a csillogás, a fény zenél körülöttem.
Most veszem észre azt, mit csak a vak nézhet,
látok csillagokat, amint összeérnek.

Értem a színeket, a barát kedves hangját,
fekete és fehér állhatatos harcát.
Vak fénynek ragyogni arcodat tartsd oda,
világosságot hoz, s kitárul a csoda.

Mobil (grafitrajz)

SZŐKE MÁRIA-MAGDOLNA

Erdély keresztje

Csaba testvérnek, aki megtanított, hogyan kell karddal kenyeret szelni

a feszületen reccsenő imák fáklyája dobban
s lobban szemedben szép, irgalmas hitet
a keresztben Erdély-Krisztusunk testén a sebek
faragott vérvirágok, testróvások, minek
üzenetét csak azok értik
kik ettek egy tarisznyából száraz kenyeret
az útszéli feszület árnyéka alatt
látod leszálltak hozzánk a madarak
Naptestvérnek kikeletre, Holdhúgunknak éji csendbe
lelket álmodik a föld...feketemunkások vágyán
- hogy hazatér majd és épít
házat, hazát, kaput farag s fiút nemz
tűzbe bámulok, gyere nézd, suttog a zsarátnok
Erdély keresztjén árva gyermekvalónkról regél
a Megfeszített, mert minden árva gyermeknek
jár egy Isten, egy anya és egy haza
s nem kell nekünk bolond prédikátor
ki templomot árul s madonnákat gyalázna
már, ha lenne ereje bár egy szép gyalázatra...
a kárhözatra nincs idő...kopjafák tövén reszkető
szép rügy fakadt... távozz gonosz, add meg magad!
a mi templomunkban fáradt szép madonna
gyermeket szeret, kezében a kenyér
az enyém a tied és minden éhes szájé
aki meri még itt mondani, hogy: szeretni kell!
– Szeretni mint eső az anyaszagú földet
– Szeretni mint rengeteget az épp kölykedző farkas
– Szeretni mint megtért vándor a falu első házát
– Szeretni mint Isten az ember könnyes fohászat
hiányát a ki nem mondott szeretetnek
nem rettent el tékozló eretnek sem
ma reggel eszembe jutottak az imát mondó árvák
gyermekpupillákon landolt a mindig érkező Isten
tegnapjainkból építsünk oltárt s mutassunk fel
gyönyörű áldozatot az árva Erdélynek
már nem félek, már értem a kenyér szavát
a göröngy szavát, a koldus szavát...
s szavamát érti a kenyér, a göröngy és a koldus:
mert itt vagyok itthon, itt vagyunk itthon...
Erdély keresztje alatt várjuk a harmadnapot
maradjak magdolnátok, ki lelketekből erőt kapott
hogy belesikoltsa a félelmetes csendbe:
- Gyertek, mert él, mert feltámadott!

A kincs (installáció)

KÖNYVAJÁNLÓ

Három prózai történet, egy kisregény és két rövidebb elbeszélés; mindhárom a romániai diktatúra nyolcvanas éveiből. Az eseményt rendszerint kétszereplős párbeszéd görgeti előre. Ezeket a páros játszmahelyzeteket itt-ott fantasztikus álmokképek, belső monológok, rövid reflexiók szaggatják. A párbeszédok pszichologizálók, a helyzetek abszurdak, a végkifejletek drasztikusan tragikusak, a nyelvezet az életszerű székely köznyelv.

Az emlékalakok bábjaiból kikelő jelenpillanat-szereplőket a beszédmódjuk ábrázolja.

A szöveg mint egy képzeletmozi perreg az olvasóban: nagyotál képek az alakokról, az optika ráközelít, ránagyít egyes jellemző részletekre, jellemvonásokról árulkodó ösztönös hangnemváltásokra, az ehhez társuló mimikákra, gesztikulációra. Az első történet egy viszonzatlan szerelem leírása, mely az évtizedek múlásával egyfelől megőrződik, másfelől gyilkos gyűlöletbe torzul. Egy halandó esete a pártitkár korántsem egyszerű lányával. A férfi öngyilkosságba hajszolja a bizarr reakciókra hajlamos ideggyenge nőt.

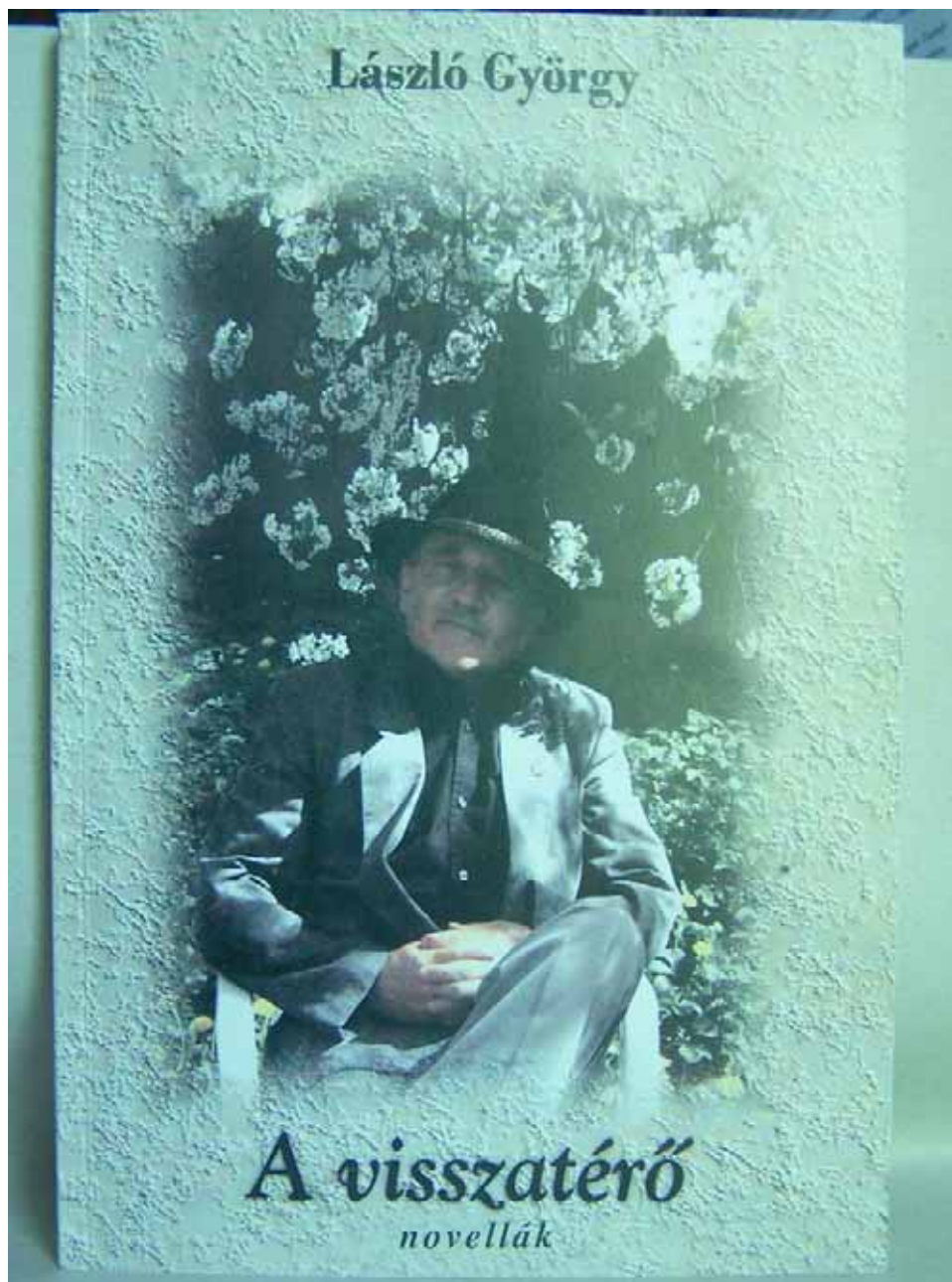
A második kispróza eseménye mindössze annyi, hogy két nő várakozik a meg nem érkező férfitra, közben pedig elötörnek ösztöneik. Az egymáson elkövetett szex és fizikai erőszak frusztráltságuk torz tobzódásai. A közös várakozás vége súlyos testi sértés, az egyik nő leharapja a másik orrát. Gyengeségeiket jogosnak vélt aljasságokkal kompenzálják. „Jónőségük” máza mögött elemi hiány gerjesztette szorongás dolgozik.

A harmadik, a legrövidebb történet klasszikus autóstoppos szituáció. A hit ellenében mind reményvesztettebb hiábavaló várakozás, melynek jelentősége szimbolikussá növekszik. Az utolsó szavakat érdemes idéznem: „Hiszem, hogy másképp is lehet! Ott nem lesz kijárási tilalom, külön bejáratok az üzletekbe hekusok számára, csúszkáló sima férfiak sem lesznek! Látogass meg, menedéket találhatsz nálam!

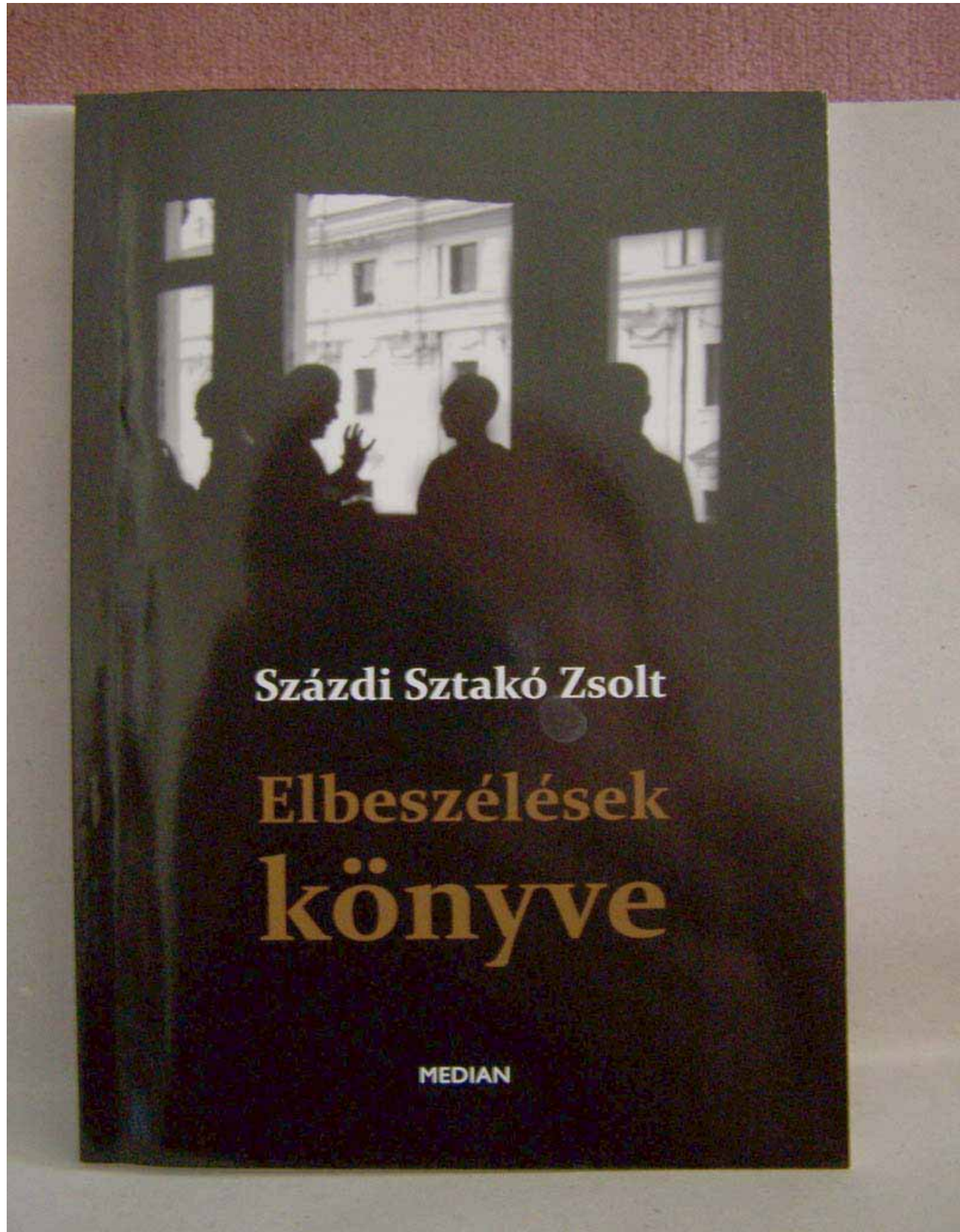
Lassú mozdulatokkal összeszedte holmiját, s elindult neki a mezőnek, míg teljesen el nem takarták az ember nagyságúra dolyfösödött gyomok.”

Így írta volt László György 1981-ben Nagykarolyban A visszatérő című könyve zárásaként. Magam pedig, az olvasó, 2008-ban Budapesten azon merengek, van-e végképp olyan hely és idő, ahol az embert eltakaró dolyfös gyomok föl nem ütik a fejüket. . .

(Krausz)

Az Ünnepi Könyvhétre jelent meg a pozsonyi székhelyű Median Kiadónál állandó szerzőnk, barátunk, Százdi Sztakó Zsolt immár második, önálló kötete. Az 1552 című történelmi regénye után most novellákkal jelentkezett a Szerző. Beszámolókravatunkban többet is olvashatnak a kötet bemutatójáról. A Szerk.

CSEKE RÓBERT

tegnap éjjel

tegnap éjjel
kiolvastam magam egy könyvből

egy igazán lehetetlen
olajlámpa fényénél hangom felszólt,
és olyan volt akár a hó

reggelre
folytathatatlanná váltam

jogod van talán azzá lenni,
ami jellemeddel teljesen ütközik:
egoista, eklektikus vagy félkegyelmű

kaliforniai városokat felidézel,
megfoghatatlan helyen állsz
a meg-nem-ismerésben

mily gyönyörűek lehetnek ott a lányok!
s a mély vizekben mily titkok rejtőznek!

szőrtelen hónaljú szirének,
kik lecsábítanak ezüstös fedélzetedről

a benzinsárga homokban
boldogságod csirázik...

Pádua s Bécs,
üres pávák,

csak nyöszörögnek a napsütésben

Virágok (olaj)

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Maholnap

akkor a csend lebeg már,
ha nem fakad rügye a szónak,
a világ és közénk pára csapódik,
lefolyik tükrünkön,
minden délben, fentről,
disszonáns cseppjei kavicsok

eres karodon már gyûrött,
a kopottas, napszívott tegnap,
a szakadozott, cserzett bőrháló,
minden szemében egy-egy mese,
hátadon szíjak hasított helye

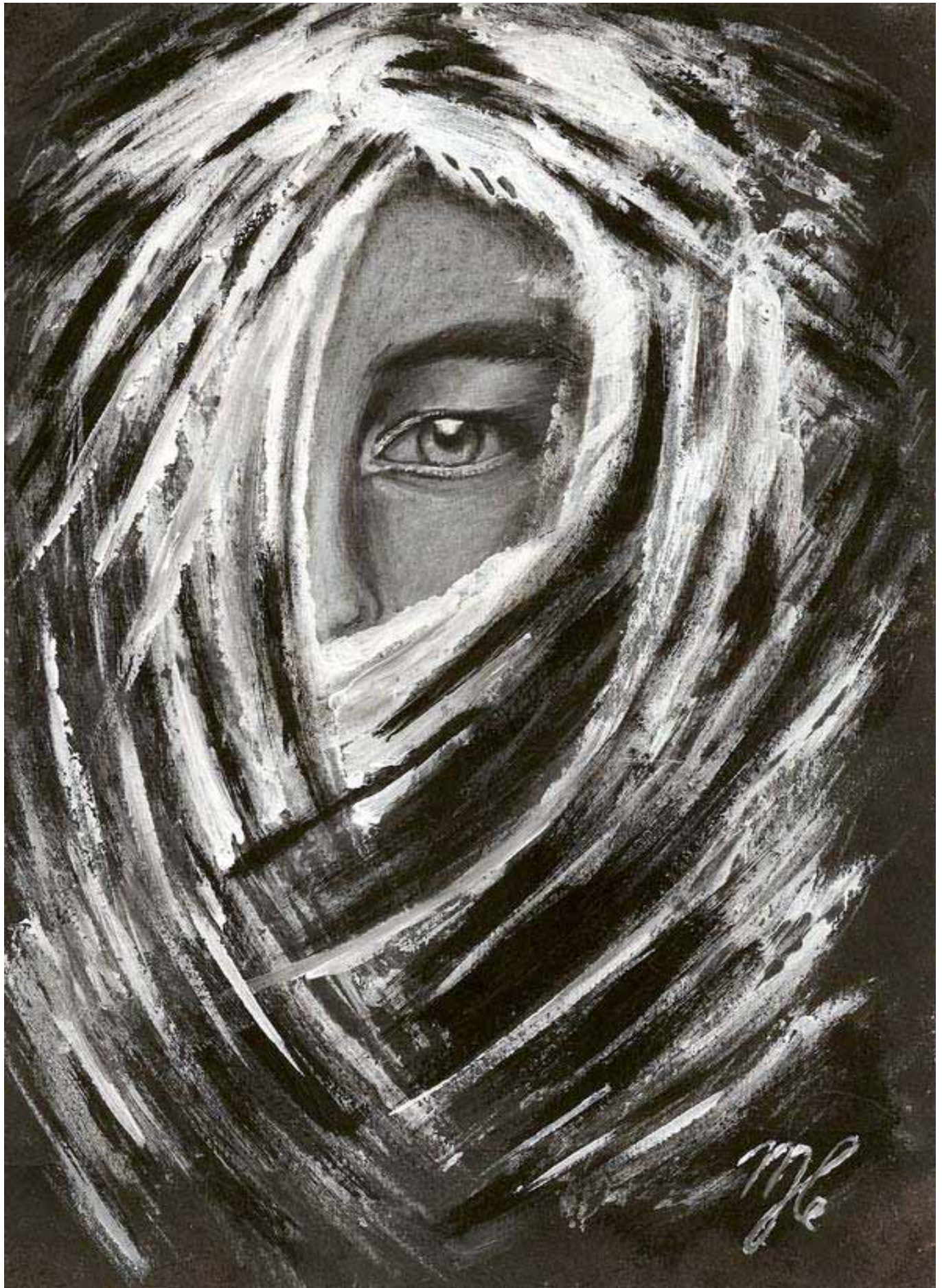
bottal sem verheted nyomát,
tudod, eltûnik a korrallal minden ma,
hiába porba róttad a hajnalt,

hogyan tud, az eddig a tegnap,
ha leül a por, ha egyáltalán,
akkor csak a csend lebeg már

magadba, s mind mélyebbre nézel,
forrásod a kút alján, útravaló mézed

és újabb termő rügyek helyett
ezután mindig csak rag, s ugyanaz

(2008.)

Beduin (vegyes technika)

HÖRÖMPŐ GERGELY

Aszály

Csak elnézem tehetetlenül,
mily keveset ér a locsolás
zöldség, zeller, paradicsom,
paprika-népnek. És a fák
pödrött levelûek lettek,
a kis cseresznyefa alja is sárgul
- már évek óta tart az aszály.
Azt mondják, akik tíz-húsz
vagy ötven évben gondolkodnak,
hogy megváltozott az időjárás.
Felmelegedés és nagy baj jön
maholnap.
Kis életük még kisebb idejében
tettek felmérést, de voltak máskor is
ingadozó és nem várt időjárások,
miket nem vártak nyárban és télben.

A fák nem fognak elpusztulni.
Ilyenkor nem nő a lombjuk.
Az aszályban egyre mélyebben
tágul gyökér fúrta lyukuk.
Egyre mélyebbre eresztik gyökerüket
és majd eljövendő jobb időben
többszörösen termik gyümölcsüket:
ez egy törvény a természet
rendjében.
Van egy magasabb rendű törvény
és ennek értelmében
lelki gyökereid növesszd
mélyebbre az igében.
A lelki, s anyagi aszályban
ha leveleid pödörödnék,
tán alul sárgul egy-egy levél,
gyökered üzen az égieknek.

Gyökér lemegy, a föld felé halad.
Ám fölfelé jön rajta az az élet,
mely a pödrött leveleket kisimítja,
frissebb színt ad minden levélnek.
Volt itt a török, tatár, német és önharc.

Volt itt Trianon, kommunizmus, antant.
Nyilas, fasiszta, lapuló bérenc,
kuruc, labanc és minden, mitől félhetsz.
Volt itt hazugság annyi, hogy a bánat
nem ad már helyet (sajnos) igazságnak.
Aszály van itt, de lelki értelemben,
magunk csináljuk. Mert értékrendünkben
csak pödrött sárga levelek zörögnek.
-Mért nem figyeltek? Higgyetek Istennek.
Gyökér a hit. Lomb lesz a jövődő.
Figyel, és "munkálkodik" az Eljövendő.

BESZÁMOLÓK

Misik Zsuzsa csuhébáb kiállításmegnyitója Nőtincsen

Tisztelt Jelenlévők!

Ha meglátunk egy madárfészket, elcsodálkozunk azon, hogy ezek az apró jószágok, milyen tökéletesen összefűzik a fűszálakat. Az őskor embereiben minden bizonnyal megvolt ez a képesség. Mielőtt a szövőipar kialakult volna, már az őskorban is használták a különböző növények leveleit, szárait, ágait, gyökereit tárgyak létrehozására, de ruhákat is készítettek belőlük. Ebben az időben még nem munkálták meg a növényeket. Ahogy a természetben megtalálhatók voltak, úgy használták fel azokat.

A kukoricahaj – fosztás, fosztalék, ismertebb nevén csuhé, vagy sústya – feldolgozása nem igazán nagy múltra visszatekintő foglalatosság, hiszen a növény termesztése is csak a 17. században terjedt el Magyarországon. Szokás volt a kukoricát hajasan törni, majd a háznál, társas munka keretében megfosztani. A fosztók a társasági élet alkalmi is voltak, hol sok vidám történet hangzott el. A Kárpát- medencében a kukoricacsuhé felhasználása akkor lendült fel leginkább, amikor a mocsarakat lecsapolták, és kevesebb lett a gyékény, illetve megnőtt a termőterület, majd a jó minőségű földben egyre több kukorica termett. A csuhézás a Jászságban, a Dél-Dunántúlon és Hajdú-Biharban vált a legelterjedtebbé. A téli takarmánynak is használt kukoricahajat az Alföldön már a 19. században is használták házi faragású székek ülőkéinek és kezdetleges fekvőhelyeknek, a dikóknak a befonására. A csuhé lábtörlő, -papucs és -szatyor készítése a 20. században, főleg az első világháború után terjedt el, és sok szegényparaszti családnak biztosított az önellátáson felül szerény téli keresetet.

A kukoricacsőről lefejtett leveleket csomóba kötve a padláson tárolták. Feldolgozás előtt langyos vízben áztatták és keskeny csíkokra hasították, hogy jól lehessen pödörni, illetve fenni. A csuhészatyrot szögletes farámán kötötték. A rámába vert szögekre erősítették a két tenyér között sodrott felvetőszálakat, majd az ugyanígy készülő sodralékot befonták a felvetőszálak közé. A szatyor fülét két vagy három sodrott, zsinórból fonták, mint a hajfonatot. Kedvelték a mintás és a színezett fonatú csuhészatyrokot.

A lábtörlőt szintén szegekkel kivert léckereten fonták, míg a csuhépapucs talpa és némely lábtörlő spirális fonástechnikával készült. Jóllehet a csuhéfonás új keletű, mégis a szalmafeldolgozás mellett a legelterjedtebb paraszti házi munka, illetőleg háziipar volt, mivel nyersanyaga mindenütt rendelkezésre állt. Elterjesztéséhez az 1930-1940-es években szervezett háziipari tanfolyamok is hozzájárultak. Férfiak is, nők is fontak csuhéból, de nők gyakrabban foglalkoztak vele.

A fosztó mindig nagy élmény volt a gyerekek számára. Szájtátva hallgatták ilyenkor a meséket és a régi történeteket. Úgy tartották, hogy csak az mehet közülnk aludni, aki piros kukoricacsövet talál. A legkisebbek számára kukoricababát készítettek. Egyszerű volt a készítése, hiszen elegendő volt a csöböl kiszedni a baba szemét, száját, meghagyni a „haját”, s a sústyából könnyen kerekedett kendő a fejére.

A csuhéfonás napjainkban reneszánszát éli, de ma már többnyire dísz tárgyak készülnek belőle.

Az itt kiállító Misik Tamásné (Terényi Zsuzsanna), Drégelypalánkon született. 1990-ben került házassága révén Rétságára. A közgazdasági szakközépiskola elvégzése után úgy érezte, hogy az irodai munka nem igazán neki való. Elvégezte egy virágkötő tanfolyam kezdő, majd haladó kurzusát, s ekkor jött rá, hogy a kézműves tevékenység az, ami legközelebb áll hozzá. Minden bizonnyal a szüleitől örökölte ezt a kezűgyességet, hiszen édesapja szívesen foglalkozik a fa megmunkálásával, édesanyjától pedig a szépen hímzés, horgolás tudományát leste el. Ma már azok közé a szerencsés emberek közé sorolja magát, akiknek abból áll a munkája, amit igazán szeret.

Egy alkalommal kórházba került, s mellette egy nagyon beteg nézsai néni feküdt a kórteremben. Sokat segédkezett neki, s amikor felgyógyult, újra meglátogatta és hozott neki ajándékba egy csuhé-babát. Bizonyára a Nézsán élő Szarka Marika néni alkotása volt. Alig várta, hogy hazamenve szétszedhesse, s tanulmányozhassa, hogyan készült.

Idős néniktől kérve csuhét maga is megpróbálkozott a készítésével. Még ma is örzi a legelső munkáját. Előbb csak ajándék készült így a rokonság számára, s eközben rájött az arányokra, a fogásokra, majd szerszámokat is faragott a bábúi kezébe.

A nyilvánosságot először a pályázatok jelentették. Minden évben hirdetnek az év kézműves remekei címmel pályázatot. Ide küldte el az első munkáit. Volt, amelyik betlehemi jelenetet ábrázolt. Az ilyen alkalmakkor még nemigen kapott kiemelkedő díjakat, hiszen az ő munkái kimondottan dísznek készülnek, s nem használati tárgyakká, de azért minden alkalommal sikerült valami különdíj-félét megkapnia. Egy idő után le is zsűriztette is a munkáit, ott is sok biztatást kapott.

A környék falvai közül szinte valamennyiben volt már kiállítani, de bemutatkozott már Budapesten, sőt Németországban is. Ulmban a Duna-fesztiválon, ahol Magyarország volt a díszvendég. Rendszeres vendége a Visegrádi Palotajátékoknak, a budai várban a Mesterségek Ünnepének, járt a Budapesti Tavasz Fesztiválon, a Vörösmarty-téren rendezett karácsonyi vásáron, s meglehet, hogy sok fontos helyszínt nem is említettem.

Egy ízben így válaszolt a kérdésre, hogy mi segíti őt e remek falusi életképek, alakok megformálásában: „Falun nőttem fel, s visszaemlékezem arra, ahogyan nagymamám a kútra járt, ahogyan a kenyeret dagasztotta, s mindig ámulattal hallgattam amint mesélt a korabeliek életéről. Ha nem láttam volna kaszásokat munkában, biztosan esetlenek lennének az őket formázó bábúim is. Elvégeztem a Magyar Művelődési Intézetben egy gyermek játszóház-foglalkozásvezetői tanfolyamot is és ez sokat gyarapította a néprajzi ismereteimet.”

Misik Tamásné munkái a világ számos országába eljutottak már. Franciaországba vitték ajándékba egy húsvéti alkalomra a stációképek megjelenítését, s édesanyja vitrinjét díszíti az a szép köszönőlevél, amelyet egy püspök küldött neki a különleges ajándékért. Egy takarékszövetkezet megvásárolta néhány babáját, hogy aztán különböző naptárjait díszítse képeivel. Kiállításai mindig sokakat meglep beszédes életképeivel. Annál is inkább, hiszen ezek a babák érzelmeket is kifejeznek, ráadásul úgy, hogy nem kell ehhez az alkotónak szemet, száját festenie rájuk. Mégis látjuk, hogy örülnek, boldogok, olykor pedig bánatosak. Ez a képesség teszi Misik Tamásné a csúhébabok művészévé.

Végh József mkl.

A Bódi-testvérek kiállítása Rétságon

Egy kettős kiállítást köszönthettünk a rétsági művelődési központban. Bódi István háziorvosról sokan tudtuk, hogy csekélyke szabadidejében a faragás avatott mestere, testvérbátyja pedig képeivel gyönyörködtette a tárlat látogatóit. Mindketten a saját örömeikre alkotnak, és fontosnak tartják, hogy örömeiket másokkal is megosszák. Ez művészetük legfőbb mozgatórugója.

A történet azonban úgy teljes, ha elmondjuk, hogy a három Bódi testvér a művészetekhez való vonzódást édesapjuktól örökölte, aki szobafestőként dolgozott, de templomfestésre is vállalkozott. Igazi ezermester volt, szinte minden művészeti ágat kipróbált igen szép eredménnyel. Tőle ered a festéshez, faragáshoz szükséges készség és indíttatás. A legidősebb testvér, András – sajnos már nem lehet közöttünk - országszerte elismert templomfestő, restaurátor lett. Szinte nincs is Erdélynek olyan temploma, mely ne viselné a keze nyomát. Még pápai kitüntetésben is részesült munkájáért.

Dr Bódi Sándor Károly 1925-ben született Szatmárnémetiben és ott is járt iskolába. A háború, majd hadifogság után, a kolozsvári egyetemen szerzett diplomát. Ott is marasztalták az egyetemen. 1951-től kezdve, mikor is kinevezték a Bolyai Egyetem Matematika Fizika Karának gyakornokává, 1968-ig a kolozsvári, majd ezt követően a debreceni Egyetemen tanított. Ez idő alatt néhány szakkönyve, illetve számos tudományos dolgozata jelent meg. Munkája során hosszabb időt töltött Zairban, és Finnországban.

Festeni már fiatalon elkezdett, de hosszú időre abbahagyta és csak 1984-ben kezdte el újra. Festészet szempontjából két korszaka különül el tehát: az egyetem előtti és a nyugdíjbavonulás utáni. A kettő között, egyetemi tanárként nem volt ideje a festészetnek is hódolni. Már középiskolás korában a rajztanára felfigyelt tehetségére, és szerette volna, hogy a képzőművészet irányában tanuljon tovább. Akkor nem érzett hivatástudatot ahhoz, hogy művészemberként éljen. Az édesapja tanácsa is hozzájárult döntéséhez, aki látta, hogy az akkori neves szatmári festőművészek nemigen tudnak megélni a művészetükből. Pedig tehetsége lett volna hozzá, hiszen nyert is egy a középiskolások számára kiírt országos pályázatot.

Nyugdíjazása után ismét lett szabadideje, s a festészet visszahódította őt. Nem gondolt különösebb festői pályafutásra, hanem sokkal inkább csak a maga szórakozására festett. Az elején az volt a baj, hogy az elmúlt hatvan-hetven év alatt az ízlése, értékítélete sokat változott, ugyanakkor a festőtudománya megmaradt az egykori tizenéves fiú technikájának szintjén. Eleinte nem volt megelégedve képeivel. Az önfejlődésnek azt a technikáját választotta, hogy egy témáról – igen termékeny festő lévén- öt, tíz, tizenöt képet is fest, s aztán önmaga lévén a legszigorúbb kritikus, csak a legsikerültebbet tartja meg. Ma már szerencsére akad egy-két olyan mű is amire azt mondja, hogy „ennél jobbat nem tudok”, amivel elégedett. A technikát illetően az akvarell a kedvence.

Dr Bódi István Tibor szintén Szatmárnémetiben született 1929-ben. Elemi és középiskoláit a jelenleg is működő Református Gimnáziumban végezte. 1952-ben Kolozsváron biológiai tanári diplomát szerzett, s tanított is a kolozsvári egyetemen. Később gondolt egyet, s 1955-ben orvosi diplomát szerzett. 1960-79-ig körzeti orvosként dolgozott Szatmárnémetiben. 1979 őszén áttelepült Magyarországra. 1980-tól Diósjenőn praktizált. 1991-től Rétságon lakik és dolgozik, mint családorvos. Fafaragással amatőr módon még Szatmáron kezdett foglalkozni. Képzőművészeti iskola és képzés nélkül. Mindig szerette a természetet járni, és a jó megfigyelő készségének köszönhetően sok formát, alakot már a természet ölében felfedezett és csak neki ezeken tovább kellett munkálkodnia. Néha a véletlen sietett segítségére, hiszen előtte esett le a szekérről egy rossz faág, amelyben ő azonnal meglátta a különleges formát, és született belőle egy balerina, vagy éppen a Szamos vetett partra egy megfeketedett fatörzset, melybe a beleálmodta a fekete madonnát.

1999-ben már köszönthettük őket a rétsági művelődési központban egy ilyen kettős kiállítás alkalmával, s akkor így fogalmazott Bódi István: „Munkám annyira leköt, hogy jó ideje nem foglalkozom fafaragással. De nem adtam fel a reményt, hogy még fogok faragni a jövőben, ha igazi nyugdíjas leszek.” Bár többször is nekiindult a nyugdíjas életnek máig aktívan dolgozik. Még így is közel a nyolcvanhoz. A város nem engedi pihenni, hiszen szükség van rá. Az ígéretet azonban számon kérjük. Tudjuk, hogy van félkész munkája, amit be kell fejeznie. Kívánjuk, ha egyszer majd valóban igazi nyugdíjas lesz, még sok örömet leljen a fafaragásban.

Végh .József mkl.

Szávai Attila könyvbemutatója

Salgótarján, 2008 június 11.

A megyeszékhelyi József Attila Művelődési Központ konferenciatermében, Sándor Zoltán vezetésével „Szerdatársaság” Irodalmi kávéház sorozatcím alatt könyvbemutatókat szerveztek az Ünnepi Könyvhétre. E sorozat zárásaként a rétsági Szávai Attila író legújabb, Fészercsend című kötetét mutatták be az érdeklődőknek.

Rétságot Szávai Attila, Majer Szilvia, Holp Judit, Kozák-Simon Katalin és Szájbely Zsolt képviselte. (A csapattal utazott még Záhorszki Mónika, Szunyogh Pál és jómagam is mint sofőr, de Attila édesanyja is jelen volt a bemutatón)

Csongrády Béla újságíró ismertette Szávai Attila életrajzát, s méltatta a kötetét. Majer Szilvia és Kozák-Simon Katalin fuvolajátéka, énekhangja megdöbbentő erélyjel hatott a teremben, igazi művészi élményt adva a közönségnek. Holp Judit és Szájbely Zsolt pedig tökéletesen tolmácsolta az író szándékát, mondanivalóját egy-egy írásának felolvasásával. A beszélgetés alatt kiderült a tarjáni közönségnek, hogy Szávai Attila fiatal kora ellenére jól látja változó világunk visszasságait, s humorral, és sokszor groteszk megközelítéssel „kényszerít” bennünket is színvallásra. Mindezt azért, hogy magunkra ismerhessünk a történetekben, s önmagunk hibáira, avagy erényeire fókuszálhassunk.

A nagyszerű könyvbemutatót megtisztelte jelenlétével Szávai Attila több, egykori újságíró kollégája, és a Palócföld főszerkesztője Mizser Attila költő, szerkesztője Handó Péter költő is.

A könyvbemutató alatt kerekedett hatalmas vihar ellenére jó hangulatban telt az est, Attila könyvei is szépen fogytak, s vidáman, élményekkel, ígéretekkel, fogadalmakkal eltelve utaztunk haza.

A Szerk.

Könyvbemutató Százdón

A pozsonyi illetőségű Median Könyvkiadó három könyvvel jelentkezett az idei, magyarországi Ünnepi könyvhétre, s mindhárom könyv Felvidéki szerző műve. Százdí Sztakó Zsolt Elbeszélések könyve című kötete így láthatott napvilágot, immár második kötetessé téve szerzőjét. (Az 1552 című kötetét a Lilium Aurum Könyvkiadó adta ki 2006-ban) A faluból igen szép számmal gyűltek össze az érdeklődő helybéliek, de megtisztelte a rendezvényt Haraszti Mária, a Median Könyvkiadó igazgatója, szerkesztője, és Tiborg, a Halálkomolytalan történetek írója is.

Haraszti Mária rövid méltatása után a közönség kérdezhetett a két szerzőtől. Tiborg elmondta, hogy mi is a célja a könyvével, a meghökkentő stílusú és viselkedésű, most "négy" éves szerző (ötvenéves korától számítja a születésnapját) a gyerekekre jellemző saját világszemlélettel lepte meg az érdeklődőket. Százdí Sztakó Zsolt pedig terveiről beszélt. Ő is a könnyedebb írói témákhoz fordul majd, a mostani filozofikus mondandója után.

Most is a helyi polgármester köszönte meg a szerzők, vendégek jelenlétét, és reménykedését fejezte ki, hogy még sokszor gyűlhetünk össze Százdón, ebben az 1200-as éve óta létező felvidéki magyar faluban.

Százdí Sztakó Zsolt szülei és családtagjai vendégelték meg a közönséget, ahogy az náluk egy ilyen alkalomnál szokásos.

Gratulálok Zsoltnak, aki állandó szerzője a Börzsönyi Helikonnak, és engedélyével a most kiadott könyv anyaga is lejön majd részletekben a lapunkban.

A Szerk.

AUDITOR

Szávai Attila írásai

Csepp a tengerben

Apa szerint hamarosan elmegyünk nyaralni, mert már nem bírja idegileg, hogy hangosan röhög a postás, mikor hozza a leveleinket. Apa szerint a postás a névtáblán röhög, azon, hogy Galkovics-Tulipán Rezső. Szerinte, apa szerint, isten nem ver bottal, mivel jó sok esze van a magasságosnak. Nem vitás, olyanokat kitalálni, kigondolni, hogy neonfény, moslékos vödör, fészerajtó, fél téglá, naplemente, tükrörtojás, csavarlazító spray ezekhez azért jó sok fantázia kell, apa szerint a teremtő nem volt valami túlérzékeny szociálisan, mikor elgondolta ezt a családot, a miénket. Valahogy mindig hiányzik valami, hogy legyen. A múltkor is kihallgattam, hogy apa anyával beszélget a konyhában, arról vitakoztak, mit kellene tenni annak érdekében, hogy ne csak úgy menjenek a napok és hetek, mint a feldolgozásra váró döglött csirkék, felfűzve egymás után. Apa a csirkefeldolgozóban van alkalmazva, mint karbantartó. Karbantartja a sok döglött csirkét, vagy miket kell ott. Egyszer bevitt, mikor nem volt iskola, és megmutatta, milyen szépen mennek a szalagon a fellógatott bontott csirkék, azt mondta, nézd, milyen szépen táncolnak, umpappa-umpappa és, hogy ha a végére érünk, mi emberek is így fogunk táncolni szépen sorban valami jó hosszú szalagon.

Apa régebben politikus volt, de néhány év után lebeszéltek róla, lebeszéltek az emberekről, és akkor jöttek a csirkék és a villáskulcsok. Mikor még kisebb voltam és a csirkefeldolgozó ablakán láttam, hogy megy a sorok között a villáskulccsal, azt hittem, elromlott valamelyik csirke, és meg kell javítani, meghúzni egy kilazult anyát (ezt így egyszer anyának is mondta, mikor nemrég részegek voltak mindketten, de csak apa nevetett). Később elmagyarázta, hogy a gépekhez kell a szerszám, nem az állatokhoz. És rájöttem, hogy alapvetően az állatok úgy vannak kitalálva, hogy ne kelljen rajtuk semmit utólag forrasztani, menetvágni, kéményt bélelni. Úgy jók, ahogy vannak, nem hiába dolgozott rajtuk évmillióig a magasságos. Amikor tanultuk az evolúciót és megkérdeztem apát, hogy a mi családunkat mikor találta el a törzsfajlódás, és hogy honnan indultunk körülbelül, apa mélyen elgondolkodott, majd hátravitt a disznóólak közé, mindig ott beszéltek meg a bizalmasabb dolgokat, a lakásban még a falnak is füle van, ahogy mondani szokta, ezért megyünk ki, ott sokkal jobb az ilyen férfidolgokat lerendezni. Egy ideje rájöttem, hogy a trágyaszag és a meleg-puha röffenések valóban kiváló táptalaj a bizalmi kérdéseknek, apa régebben a politikai kérdéseket is itt vitatta meg magával.

Az első percben csendben voltunk, mint két kabát, aztán apa nagyot sóhajtott és elkezdte, hogy mikor anyát megismerte az egyik falunapon, elsőre nem a vizuálesztétikát kereste. Másodszorra sem, nem volt mit, és őszintén szólva nem nézett ki belőle egy komolyabb vasárnapi ebédet, gőzölgő húslevesvel, kirántott asztalfiókkal, pláne nem nézett ki belőle viselkedési mintát, családmodellt, szociológiai közeget. Persze azért hozzátette, hogy ha valaki szép, az nem azt jelenti még, hogy szépen is tud csirkét bontani, maltert keverni, hordani hátra a lopott biciklit. Szóval, összejöttek anyával. És aztán mégiscsak arra ébredtek egy reggel, hogy fekszenek egymáson a fészében és régen megtörtént az, amiből az emberi törzsfajlódás is készül. Konkrétan, hogy ne haragudjak, de mikor elkészültek velem (gyártás-előkészítés, anyagbeszerzés, beszállítás, gyártás, kiszállítás, így apa, nevetve), akkor érezte először, hogy ő a maga részéről nem tehet többet az emberi faj szellemi fejlődéséért, részéről ennyiben ki is merült az evolúció, mint laposelem a kisvasútban. Akkor mentünk, bátran mondhatom így, először közösen nyaralni.

Anyát csak később vette igaziból feleségül, addig talán csak azért volt neki, hogy ne unatkozzon, ha megint kikötik a kábeltévé. Legyen kit dobálni kislábassal, csavarhúzóval, ha balul üt ki a helyi focimeccs.

Aztán csak a lagzi után jött rá, hogy mit is tett, mármint a nevével, hogy Galkovics-Tulipán Rezső lett belőle. Kérdezte aztán az anyakönyvvezetőt a szertartás után az ajtóban, hogy nem lehetne-e visszacsinálni, legalább ezt a neves dolgot, még sem mehet így katonának, tuti csak felmosni fog, körletet, alakuló teret, löteret, lőtéri döglött kutyát, esetleg és maximum csak burgonyát pucolni, foggal, körömmel. Az anyakönyvvezető azt javasolta, menjenek el nyaralni nászútra, családirag kirándulni, szokni a természetet közösen, és a név is megszokódik így, csak mondja sokat magában, hogy Galkovics-Tulipán. A Rezsőt azt nem kell, azt már megszokta.

Amikor apa aláírta a nevét, akárhol, és befejezte a Rezsőt, már gyerekkorában is kirázta a hideg, ilyen nevet adni egy csecsemőnek, hogy Rezső. Apa szerint ezért lettem Béla, mert ebben a névben nincs annyi, mint a Rezsőben, de mégsem Pista. Különbö is Pistának hívtuk a kutyánkat régen, és hát nem akarta, hogy megzavarodjon a hívási technika, hogy egyszerre induljunk el, mikor kiordít a vályogház ajtaján, kész az ebéd Pista, vagy menj el a boltba néhány dologért, száraztészta, virágmag, fázisceruza. Mondjuk a kutyánk a fázisceruzára, mikor kimondtuk, ugyanazzal a hangsúllyal a szemében nézett, mint arra, hogy viharkabát. Viszont a száraztésztát azt szerette mindig.

Apa szerint hamarosan elmegyünk nyaralni, mert már nem bírja idegileg, hogy hangosan röhög a postás, mikor hozza a leveleinket. Apa szerint a postás a névtáblán röhög, azon, hogy Galkovics-Tulipán Rezső. Szerinte, apa szerint isten nem ver bottal, mivel jó sok esze van a magasságosnak, de azért azzal, hogy Galkovics-Tulipán Rezső, kicsit túllőtt a célon, apa szerint ez volt az utolsó csepp a tengerben.

Fénykép

Apától fényképezőgépet kaptam ajándékba. Nem tudom, honnan jutott eszébe ez, de ha már itt van előttem kibontva, megpróbálok olyan képet vágni, mintha fényképeznének. A digitális gépbe az a jó, hogy nincs benne szalag. Az előző gépet azért nem szerettem, mert mindig kinyitottam, mikor végeztem a tekerccsel, és fényt kapott az egész. A világ is lehet, hogy egy nagy fényképezőgép és hamar lett kinyitva, fénykapott minden, azért mennek egymásnak az emberek, mert senki nem látja a másikat, csak megy előre süketen a saját kis lyukában, amit az élet vajt neki a világba, vagyishát trágys sárba, megy mind vakon, mint a metró.

Egyszer nagyapa is fényt kapott a kertben, mikor becsapott a villám a szilvafába. Többen mondták már pedig az öregnek, hogy nem érdemes játszani a tűzzel, hogy a szilvafa tetejére feldrótotta a tévéantennát. Hiába, egy Galkovicsnak nem lehet megmagyarázni a világ életveszélyes részeit. Szerinte az élet alapvetően leányregény, tejszínes puding, vödör méz, csak néha túl sok a páratlan oldal a savanyú tej, a mézbefült aranyhal. Az öreg Galkovics szerint azért kell az antenna a fára, mert így jobban veszi a hullámokat az égből, jobban emésztí az univerzum jeleit, és ezáltal szebbek lesznek a szilvák, vagy ahogy ő mondta, miközben mászott a fára az antennával, olyan pálinkát akar főzni, ami leveri a vakolatot.

Csupán egy valamitől tartott az én nagyapám, akire mindig felnéztem. Hogy azért van a sok selejtes termés a fákön mostanában, mert a légkör tele van nyomva hullámokkal, telefon, rádió, tévé és a világ már nem úgy veszi a világúr és a saját, önnön hullámait, mint régen. Miközben a fa tetején egyensúlyozott a nagyapa, még jó hangosan mondta, hogy lassan olyan lesz a világ, ha az emberiségen múlik, mint egy hordó savanyú káposzta, amibe mustáros téglaport, ipari gépszirt, vasporos kristálycukrot kevert a szorgos kéz.

Ha előre tudtam volna a villámot, biztos lefényképeztem volna, ahogy nagyapa dobja el a szerszámokat, esni készül lefelé és nagyon ordít, hogy pedig csalánba nem csap. Pedig ezek szerint mégis, kisült a nagyapa, ahogy kell. Ha bent lett volna az üvegszeme, biztos szépen világított volna, de elővigyázatosságból kivette, mert a múltkor is kiverte neki a almafa ága, úgy kellett keresni négykézláb. Végül kiderült, hogy a szomszéd kutyája vitte el a műszemet, úgy kellett kivenni a szájából és ahogy volt, nyálasan, büdösen átlőni csúzlival a kerítésen. Valamiért nem járnak egy ideje át a szomszédok, talán az riasztotta el őket, mikor Galkovics nagyapa kivitte a tévét a szobából és berakta a disznóknak, szívjanak némi kultúrát, ahogy mondta, nem árt ha a juniós disznók megtudják, miből lesz a cserebogár, hogyan működik a villamos, mekkora a világegyetem, plusz az éjszakai műsorok, amikben fiatal emberfiúk és emberlányok gyakorolják a szaporodást, csinálják az almot. Még a villám előtt elkezdte feljegyezni, hogy milyen hatással van a disznókra a tévé, később le is fényképeztem azt a füzetoldalt, amibe nagy bumszli betűkkel írta, hogy a három hónapos kísérlet után szilárd meggyőződése, hogy az a benyomása: finomabb a tokaszalonna, szaftosabb az abárlé, ha a vágás előtt pornófilmet nézetünk az állatokkal, hatóságilag, állatorvosi felügyelettel, szigorú ellenőrzések közepette.

Szegény nagypapa fényt kapott. Hetekig feküdt az ágyban és állítólag negatív színben látta a világot. Amúgy is hajlamosabb volt a pesszimizmusra, mint arra, hogy futni a réten nagyanyával és kétpofára röhögni az élet szépségén. Nem. Úgy kell érteni a negatívét, hogy szó szerint: feketének látja a tojásrántottát, fehérnek a kazánajtó belső oldalát, direkt kipróbálta, majd hangosan ordított, hogy nem hiszi el, hogy tejjel fűtünk, mint a mennyországban az angyalok.

Örülök ennek a fényképezőgépeknek, meg minden, de még jobban örültem valami olyasminek, amihez több ember kell. A jó fényképekhez magány kell, én meg nem bírom azt, hogy csak üljek a tóparton, hogy mindjárt jön a téma, amit lehet fényképezni, Galkovics Jolán néni sülyed el a csónakkal, a politikus Galkovicsot befújja a nádasba a szél, miközben tanulja a szörföt, ilyesmik. Én az olyan ajándékokat szeretem, amiket sokan kell használni, egyszer körhintát kaptam, aminek nagyon örültem. Kítettük a kertbe és le is fényképeztem, szép sárga volt, kicsit nyikorgott, de szép sárga. Főleg, mikor beleült a fél család, akkor volt nagyon szép hangja, fújta a szél a hajunkat, ahogy kell, és néztük szépen a körülöttünk forgó tájat, fészter, tehén, kistraktor, fészter, tehén, kistraktor, csuda jó volt. Forgás közben is csináltam fényképet, de azok is fényt kaptak. Ezt én sose értettem. Egyszer megpróbálta elmagyarázni a politikai Galkovics, azt mondta ez olyan, mint az alkoholmérgezés, hogy egy pohár bor még jó is esik, meg egészséges, is de mikor a kis műanyag málnaszedő vödörből iszod a pálinkát, akkor az azért már túl sok, attól már fényt kap az ember lelke rendesen.

Képiró (grafitrajz)

HÍREK

Úgy szült meg anyám
akár a zsák az oltatlan meszet –
sisterek, égek oltáhatatlanul azóta is
a gödörben, míg el nem emészt a tűz,
míg meg nem nyugszom, mint maga a méz
a nőgrádmarci meszelt ház falán.

Mezei András: Eredet II

GYÁSZJELENTÉS

Fájdalommal tudatjuk mindenkivel, aki szerette és tisztelte

Mezei Andrást

az apát, nagyapát, férjet, az embert, a CET alapítóját,
hogy 2008. május 30-án életének 78-ik évében tragikus hirtelenséggel
eltávozott szerettei köréből.

Testének búcsúztatására 2008. június 11-én 11 órakor kerül sor a Farkasréti zsidó temetőben (Érdi út 9. sz.)

Szerető családja

Mezei András: Temetés

Rápupozták a földet,
nagyapát úgy temették,
virággal nem tetézve,
nem a rengeteg súllyal,
nem is liliomokkal,
szalagos koszorúkkal
hanem csak a rögökkel
takarták be a sírját,
apám lehajolt akkor,
marék fűvet kitépett,
a háta mögé dobta:
bizony, csak fű az élet.

(A vers Mezei András Adorno című kötetéből való,
fia, Mezei Gábor engedélyével szerepel lapunkban. A Szerk.)

Nagymaroson, 2008. július 18-20-án ismét megrendezésre kerül, immáron a VII. REGEJÁRÓ MISZTRÁL FESZTIVÁL.

A Fesztivál fő célja az értékőrző szórakoztatás. Fontosnak tartjuk továbbá a különböző művészeti ágak autentikus forrásokon alapuló összekapcsolását (megzenésített versek, kiállítások stb), az európai és ezen belül különös hangsúllyal a Kárpát-medencében élő népek irodalmi, népzenei kultúrájának megőrzését és élővé tételét.

Az elmúlt évi fesztiválokról készült összefoglaló megtalálható a www.misztral fesztival.hu internetes oldalon.

Az elmúlt évek Regejáró Misztrál fesztiváljai nagy sikerrel zárultak, mely a lelkesedésnek, a hazai életben nagy ismertségnek örvendő folk- és vers megzenésítéssel foglalkozó együtteseknek és az őszinte hittel végzett értékőrző munkának volt köszönhető. Megpróbáljuk ezt a munkát tovább művelni, ezzel hagyományt teremtve. A fesztivál gazdasági hátterét a Misztrál Fesztivál Alapítvány látja el.

Az idei fesztivál 6 helyszínen, az előző évihez hasonlóan lett eltervezve. Ebben az évben már ötödször rendezzük meg a fesztivál keretein belül a Misztrál Dalnokversenyt, mely a Diósgyőri Kaláka Folkfesztiválon tartott versenyprogram jogutódja.

A fesztivál fő szervezője a **Misztrál együttes**. A Misztrál együttes 11 éve alakult, elsősorban verszenésítésekkel és népdal átdolgozásokkal fellépő fiatal művészekből áll. Eddig hat CD lemezen jelentek meg önálló zenei alkotásaik (www.misztral.hu).

A közönségszervezés az ország egészére és a határ-közeli magyarlakta területekre is kiterjed. Egyrészt a regionális és országos médiában, plakátokon, valamint szórólapokon hirdetjük a rendezvényt 2008. májusától a fesztivál végéig kávéházakban, Est lapokban, városi hirdetőtáblákon, rádióban. Másrészt közvetlenül szervezett közösségeket szólítunk meg (hallgatói önkormányzatok, civil szervezetek). A legfontosabb célcsoportok a szervezett középiskolai és egyetemi fiatalság, és a gyermekes családok szervezetei. A fesztiválon keresztül a térség turisztikai értékeit is bemutatjuk, így a leendő vendégeknek a színvonalas programon túl lehetőségük van a Dunakanyar értékeivel is megismerkedni.

A fesztiválon fellépnek többek között az alábbi művészek és együttesek:

SZÉLKIÁLTÓ, KALÁKA, FERENCZI GYÖRGY ÉS A RACKAJAM, VÁGTÁZÓ CSODASZARVAS, TOLCSVAY TRIÓ, MISZTRÁL, IFJÚ MUZSIKÁS, SÖNDÖRGŐ, TÉCSŐI BANDA, VAGANTES TRIÓ, KÁTAI ZOLTÁN, SEBESTYÉN ISTVÁN (FELVIDÉK), VALKÓ BANDA, TÚLPART, HUZELLA PÉTER, HANGRAFORGÓ, NEMES LEVENTE, TAKÁCS ESZTER DUÓ, MACSASZEM, BÁCSI GYURKA ZENEKAR, BOURDON.

A Misztrál együttes és a Misztrál Fesztivál Alapítvány elérhetőségei:

Alapítvány címe: H-2626 Nagymaros, Arany J. u. 3.

Email: matetorok@gmail.com

Http:// www.misztral.hu

www.misztralfesztival.hu

Telefon: 06-20-3412-458 (Török Máté)

06-20-915-8304 (Heinczinger Miklós)

06-20-411-9604 (H. Mödlinger Éva)

VII. REGEJÁRÓ MISZTRÁL fesztivál

KALÁKA
SZÉLKIÁLTÓ
TOLCSVAY TRIÓ
FERENCZI GYÖRGY
ÉS A RACKAJAM
SÖNDÖRGŐ
MISZTRÁL
IFJÚ MUZSIKÁS
VÁGTÁZÓ CSODASZARVAS

www.misztralfesztival.hu

Nagymaros 2008. július 18–20.
világzene - versének - táncház

Július 18. péntek, Templomkereti Szünetek: 18.00: CHALGA ■ 20.00: IFJÚ MUZSIKÁS ■ *Művelődési Társulat:* 23.00: IFJÚ MUZSIKÁS ■ *Gondolatsok Hétszínű:* 21.30: MISZTRÁL ■ 23.00: NAGYMAROSI SZÍNHÁZ ■ **Július 19. szombat, Duna-Parti Szünetek:** 10.00: DALNOKVERSENY ■ 16.00: TOLCSVAY TRIÓ ■ 18.30: VÁGTÁZÓ CSODASZARVAS ■ 21.40: MISZTRÁL ■ *Nyugati Szünet* (Templomkereti): 12.00: KARANTÁR-REMÚTATÓ ■ 17.20: HUZELLA PÉTER ■ 20.20: KALÁKA ■ *Művelődési Társulat:* 15.00: DALNOKVERSENY *Arad-hegy:* 23.00: BÁCSI GYÚJKÁ ZENEKAR (Miskolc) ■ *Gondolatsok Hétszínű* (Nyár u. 2.): 23.00: VALKO BANDA ■ 00.00: SEBESTYÉN ISTVÁN (Miskolc) ■ *Reneszánsz Szünet* (Templomkereti): 13.00: BOURDON EGYÜTTES ■ 14.00: KÁTAI ZOLTÁN ■ 23.00: VAGANTES TRIÓ ■ *01.30: A KOMÉDIÁSBÓL LETT BARÁT (Férfi)* ■ **Július 20. vasárnap, Gyermekszünetek** (Templomkereti): 10.00: VILÁGFA REGÉLO MESELABIRINTUS 12 JÁTEKMESTERREL ■ *Duna-Parti Szünetek:* 15.45: HANGRAFORGÓ ■ 18.30: SÖNDÖRGŐ ■ 21.30: FERENCZI GYÖRGY ÉS A RACKAJAM ■ *Nyugati Szünet* (Templomkereti): 14.45: MACSKASZEM ■ 17.00: TÚLPART ■ 20.00: SZÉLKIÁLTÓ ■ *Művelődési Társulat:* 23.00: TÉCSŐI BANDA (Máramaros) ■ *Gondolatsok Hétszínű* (Nyár u. 2.): 23.00: NEMES LEVENTE ■ 00.15: TAKÁCS ESZTER DUÓ

Jegyek a helyszínen válthatók.

PÉNTEKI JEGY ÁRA: 1500 FT. A SZOMBATI ÉS VASÁRNAPI 1 NAPOS JEGY ÁRA 2800 FT. 3 NAPOS BÉRLLET ÁRA 5000 FT. MELY MINDIN PROGRAMRA ÉRVÉNYES. **A VASÁRNAPI GYERMEK-PROGRAMRA A BELÉPÉS INGYENES! 12 ÉVEN ALULIARNAK A BELÉPÉS INGYENES!**

A fesztivál díjazás KETTŐS TÁMAS fesztiválokra költözött és megújult! Célje a régiókat közelebb hozni. "Nézd a csillag, nézd a bört" – Magyarországotól kezdve a nyugat-európai országokig mindenütt elérhető.

NAGYMAROS
ÖNKORMÁNYZAT

DRÓTTMŰKÖZDŐ PARTNER
sin **csz**
Közösségi és Regionális Stratégia Szövetség

Világzenei
Fesztivál

E havi számunk szerzői:

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő,
szellemi szabadfoglalkozású, író

Cseke Róbert (Alsójára, 1984) Kolozsvár,
egyetemi hallgató, költő

Egry Artúr (Budapest, 1953) Budapest, mérnök,
tanár, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác,
2007) református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

Magdás Emőke () Szatmárnémeti, író

Molnár Ferenc (Csabrendek, 1980) Budapest,
közalkalmazott, festőművész

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest,
író, költő

Péter Erika () Békéscsaba, költő

Szájbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság,
tanuló, költő

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolyság, 1967) Százd,
író

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Szöke Mária Magdolna (Nagyvárad, 1970)
Nagyvárad, újságíró, író, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagy@freemail.hu

hgev@freemail.hu

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

Molnár Ferenc: Levél (vegyes technika)